REDACTIONEEL

Reinder Tolsma

Met gepaste trots presenteert de redactie dit eerste nummer van de 19e jaargang in een enigszins gewijzigde huisstijl. Sinds de viering van het 15-jarig bestaan van de Vereniging was het gebruikelijk om een fotopagina op te nemen. Die fotopagina is verdwenen maar de mogelijkheid om foto's bij een artikel af te drukken is daarvoor in de plaats gekomen. Een aantal artikelen in dit 74ste nummer is al op de nieuwe manier opgemaakt, maar wij wijzen onze auteurs uitdrukkelijk op deze nieuwe mogelijkheid: indien mogelijk/wenselijk ontvangt de redactie graag ,naast het artikel, tevens (digitale) foto's of ander illustratiemateriaal.
In dit nummer besluit Jan Roosma zijn serie over doopsgezinde gemeenten met een bijdrage over Ouwesyl. Hoewel dit dorp enigszins buiten het werkterrein van De Sneuper valt, wordt het toch opgenomen omdat er veel raakvlakken zijn met doopsgezinden in Holwerd en Ternaard.
Het derde deel van de Noordoost Friese militairen die onder Napoleon dienden van J.A. Paasman en eveneens het derde deel van Wierum in de Franse Tijd van F. Duinstra zijn intussen bekende onderdelen in ons blad.
Speciale aandacht gaat uit naar "Toevalsvondsten" van Anton Musquetier. Deze "rassneuper" heeft een zeer bijzondere website waarop hij vele duizenden gegevens publiceert. Zo zijn er enkele weken geleden weer 3500 vermeldingen van schippers, veldwachters, bedelaars en vondelingen op de site: http://members.home.nl/musquetier/ geplaatst.
De redactie had speciale belangstelling voor brieven/ingekomen stukken van Noordoost Friezen die ook op deze site staan. Twee auteurs, Zijlstra en Tolsma, hebben met de zo gevonden gegevens elk een artikel geschreven om als voorbeeld te kunnen dienen. De site is echt de moeite waard om geregeld te bekijken!
Het Bonifatius-jaar 2004 is afgelopen maar omdat er weinig aandacht was voor een andere zienswijze dan de traditionele geeft de redactie de heer Delahaije de gelegenheid om toch ook zijn versie van het Bonifatiusverhaal in ons blad naar voren te brengen. Discussie moet mogelijk zijn. Veel leesplezier toegewenst.

BESTUURLIJK

N.W.J.Speelman
Als dit geschreven wordt is het guur en onprettig weer. Maar we zijn doende met de voorbereiding van onze ledenvergadering van 9 april a.s. en

we hopen u dan met mooi voorjaarsweer te kunnen ontvangen in Veenklooster. U leest meer daarover in de aparte uitnodiging en daaruit blijkt dat we o.i. een leuk programma hebben voorbereid. Inmiddels heeft u al kunnen genieten van de nieuwe vormgeving van ons blad. Naar de mening van het bestuur is de redactie er in geslaagd om een duidelijke verbetering zichtbaar te maken en als iedereen, drukker en redactie, goed op elkaar zijn ingespeeld zal De Sneuper er nog professioneler uit gaan zien. En dat mag ook, in een vereniging die bloeit en zich duidelijk een positie heeft veroverd in het culturele veld van N.O.Friesland !
Binnen de ontwikkeling van onze vereniging past ook dat we kritisch kijken naar wat we doen en in dat verband is besloten de functie
"koördinator vraagbeantwoording" op te heffen, met dank aan Jaap Dekker die dat verzorgde. Wat namelijk bleek is dat die functie overbodig is geworden omdat leden (en andere belangstellenden) de weg hebben gevonden naar Internet en via die weg zelf gaan zoeken. Anderen benaderen rechtstreeks redactieleden en krijgen langs die weg hulp bij hun vragen.
Maar diezelfde Jaap Dekker is op een andere manier voor onze vereniging aan het werk gegaan, en wel bij het opzetten van een fotowerkgroep.
Voor de vereniging zijn twee dingen van belang: het (geschreven) woord en het vastgelegde beeld. Bestudeerd kan worden wat in het verleden is opgeschreven en in beeld is vastgelegd, maar voor toekomstige bestudering moet nu (fotografisch) worden vastgelegd wat dreigt te verdwijnen in onze omgeving. Als "trekker" van deze werkgroep gaat Jaap Dekker aan de gang, ook door mensen te benaderen voor medewerking. Wie daar wat in ziet, om dus lid te worden van deze werkgroep, dat hij/zich melde bij Jaap !
Het heeft lang geduurd, maar we zijn nu toch bijna toe aan het kunnen uitgeven van een CD-rom met daarop de tot nu toe verschenen inhoud van De Sneuper. Eerst moesten nog auteursrechtelijke kwesties worden opgelost. Op de a.s. ledenvergadering kunnen we daar nog wat meer over zeggen, zoals we dan ook al hopen iets te kunnen zeggen over de najaarsledenbijeenkomst.
Tenslotte nog twee voorbeelden van dingen die bestuurlijke aandacht vroegen: de ledenadministratie, met name die van nieuwe leden, moest worden gestroomlijnd. Daar zijn afspraken voor gemaakt. En een ander punt is dat er een redactiestatuut is opgesteld. Zo'n statuut regelt de verhouding (de bevoegdheden en taken) tussen bestuur en redactie. Verheugend is het dat ook onze webmaster, Hans Zijlstra, nu volledig lid is van de redactie. Ook dat hoort bij de nodige professionalisering.
Tenslotte: de voorzitter groet u, wenst u plezier met uw onderzoeken en gesneup, en zegt graag : tot ziens in Veenklooster !

LEDENNIEUWS

Gerrit Bouma

Nieuwe leden:
Nr. 392, Mevr. A.E.P. Dalebout-Groen, De Havezathe 39 8101 XW RAALTE, 0572 – 361424, [redacted]
Nr. 411, dhr. L.J. Mellema, Centraalspoor 24, 3994 VC HOUTEN, [redacted] 030-6376306, fo: Schut, Hiltje en Mellema (Sijbe Jacobs Mellema 1743, Dokkum)
Nr. 412, dhr. H. Kroodsma, Veldspaatstraat 10, 6216 BN MAASTICHT, [redacted] 043-3435993, Locale geschiedenis dorp Jannum
Nr. 414, dhr. T. Grijpstra, Eerste Nieuwstraat 55, 1211JP HILVERSUM, 035-6245801, [redacted] FO Grijpstra, Bijlstra, Salomon Levy.
Nr. 415, Mevr. W. Mast, Botter 62, 8531 BR LEMMER, w.mast@home.nl, FO Boersma, Postma, Fransbergen, Nicolai, Hansma, Sikma, Veenstra, Verhaag, Van der Veen, Krol. De dorpen Veenwouden en Hallum
Nr. 416, Mevr. A.W. Zandstra-Hoekstra, Porseleinvlinder 2, 7534 MH ENSCHEDE, [redacted] 053-4614416.
Nr. 417, dhr. S. Tilma, Warenargaarde 816, 7329 GS APELDOORN, [redacted] 055-5414150 fo: Tilma.
Nr. 419, Mevr. J. Mellema, Bevrijdingsweg 6, 3815 XL AMERSFOORT, [redacted] 033-4753624 fo: Mellema en de stad Dokkum
Nr. 420, dhr. E. Westra, Pauwstraat 12a, B-9120 BEVEREN WAAS (BE), [redacted] 32-37755836, fo: voorouders van Jildert Westra 1864-1935 (Dokkum)
Nr. 421, dhr. J. Peeringa, Bonifatiuspolder 78, 9103 PR DOKKUM, fo Peeringa, Struiksma, Holwerda
Nr. 424, dhr. A. Hiemstra, Mr. J.P. Miedemastraat 48, 9103 NG DOKKUM, [redacted] 0519-223630 fo: familienaam Hiemstra
Nr. 426, Mevr. L. Bijlsma, Zuiderstraat 10, 3434 BH NIEUWEGEIN, [redacted] 06-12206538 fo: Bijlsma, Pruik
Nr. 427, dhr. J. de Beer, Kringgreppelstraat 109, 8431 DM OOSTERWOLDE, [redacted] fo: De Beer, Aalzum
Nr. 428, dhr. G. Kienstra, De Blauwe Wereld 41, 1398 EP MUIDEN, [redacted] fo: Kienstra, Dokkum e.o en Ferwerderadeel

Aspirant leden:
(staan wel genoteerd, maar moeten zsm hun lidmaatschap betalen!)
Nr. 418, dhr. A. Haaima, Grote Hoogstraat 14, 8911 HA LEEUWARDEN, [redacted] 058-2132828 fo: Haaima, Haima, Haaijema

Nr. 422, Mevr. S. van der Mark-Hoevers, De Akkers 11, 9967 PX EENRUM, Nederlands en geschiedenis
Nr. 423, dhr. S. Sijen, Dr. Camphuisstraat 6, 9101 HV DOKKUM, [redacted] 0519-295902. Bouwhistorie algemeen
Nr. 425, Mevr. M. Bruining-Hoeksma, Groningerstraat 102, 9231 CP, SURHUISTERVEEN, [redacted] 0512-362973 fo: Bruining, Hoeksma, S(Z)aterdag, Arkema, Meindert de Graaf, Westergeest, zie ook: www.mattie.isnw.org
Nr. 429, dhr. M. Koopmans, Taling 3, 9843 GH GRIJPSKERK, [redacted]
Nr. 430, dhr. Fr. Boonstra, Grebbestraat 5, 1944 VC BEVERWIJK, [redacted] fo: geschiedenis familie Boonstra van voor 1650

Adreswijziging:
013 J. van Dijk, Pasveerweg 36, 8934 BX LEEUWARDEN
057 J. Vellema, Nauwstraat 3, 9101 LN DOKKUM
060 M.K. Visser, Dorpstraat 85, 2631 BW NOOTDORP
084 B.D. van der Meulen, Oostersingel 68-M, 8921 GB LEEUWARDEN
126 J. Roosma, Parklaan 23, 9285 TN BUITENPOST
201 A. Barends, Tonneboerstraat 31, 3235 EN ROCKANJE, [redacted]
302 E. Posthuma, Markeweg 9, 9462 PP GASSELTE
316 S. Schoonbeek-Oegema, Laarmanhof 65, 9751 NW HAREN
372 M. de Jong-Visser, Vlist 31, 8032 BE ZWOLLE

Wijziging E-mail:
54 R. Tolsma, [redacted]
220 P. de Ruiter, [redacted]

Lidmaatschap beëindigd:
018 D. Olivier (01-01-2005)
043 J. Cuperus (01-01-2005)
083 P. Dijkstra (01-01-2005)
104 D.N. van Batum (01-01-2005)
251 A.M. de Wilde-de Jager (01-01-2005)
274 R. Hoogenbosch-Glas (01-01-2005)
278 J. Mellink (01-01-2005)
281 Tj. Dijkstra (01-01-2005)
288 C. van Gelder (01-01-2005)
303 A.J.G. Muller, Morra (01-01-2005)
335 J. Hamstra (01-01-2005)

Heer herinner U de namen (Gez. 273)

KWARTIERSTAAT (van/door) NIENKE ZWART

1e generatie
1. Nienke Zwart *Aalten 12-3-1935.

2e generatie
2. Dirk Zwart, predikant, *Oosternijkerk (OOD) 22-7-1900, † Enkhuizen 20-2-1958 X Huizum (LWL) 20-6-1928.
3. Jeltje de Jong *Huizum 29-7-1905, † Halfweg (N.H.) 14-12-1988.

Dirk en Jeltje

3e generatie
4. Pieter Zwart landbouwer, *Oosternijkerk 12-5-1846, † Oosternijkerk 19-5-1929, X 1e Oostdongeradeel 11-9-1885 Neeltje (Pieters) Douma † 28-6-1889, X 2e Oostdongeradeel 3-9-1896
5. Hiltje Jousma, huishoudster, boerinne, *Oosternijkerk 25-8-1865, † Dokkum 17-5-1958.

Pieter en Hiltje

6. Eelze de Jong *Winsum (BDL) 3-9-1875, † Utrecht 25-1-1964, X Winsum 25-3-1905.
7. Berdina Haitsma *Dongjum (FRL) 29-4-1881, † Utrecht 6-7-1968.

4e generatie
8. Andries Dirks Zwart *Oosternijkerk 16-11-1796, † Oosternijkerk 7-6-1849, X Oosternijkerk 20-5-1825. Ingevolge keizerlijk decreet van 18-8-1811 dient iedereen die nog geen achternaam heeft er een aan te nemen. We

komen akten tegen rond eind 1811, 1812 en zelfs in 1813. Hier de weergave van de akte van Andries zijn vader, Durk Pytters: *Swart, Durk Pytters, Nijkerk, k. Pytter 20, Andries 15, Douwe 11, Joukjen 10, allen te Nijkerk, Mairie Metslawier, fol. 13*
9. Trijntje Renzes Weidenaar *Oosternijkerk 4-2-1804, † aldaar 17-6-1889.
10. Lieuwe Ypes Jousma, boerenknecht, *Oosternijkerk 9-5-1834, † Oosternijkerk 19-9-1890, X Oostdongeradeel 22-5-1858.
11. Trijntje van der Velde *Ternaard (WED) 12-5-1831, † Oostdongeradeel 16-1-1920.
12. Nammen de Jong *Franekeradeel 2-2-1827, boer, † Winsum 16-5-1880, X Baarderadeel 8-2-1868.
13. Elske Sinnema *Hichtum (WON) 14-12-1844, † Winsum 4-1-1906, X 2e Baarderadeel 10-6-1886 Wytse Paulus Strikwerda, † Leeuwarden 26-5-1923, 78 jaar.
14. Johannes Haitsma, bakker, *Franeker 11-3-1852, † Oosterlittens 26-4-1906, X Hennaarderadeel 10-5-1879.
15. Jeltje Meyer *Winsum 26-2-1854, † Huizum (LWL) 17-11-1923.X 2e Huizum 3-12-1913 Klaas van der Berg.

5e generatie
16. Dirk Pytters (kiest naam Swart) *Oosternijkerk 7-1-1764, † Oosternijkerk 17-11-1831, X 1e Oosternijkerk 24-5-1789 Trijntje Sapes uit Niawier (waaruit zoon Pytter, die later zijn eerste dochter moeders naam Trijntje geeft), X 2e Oosternijkerk 21-2-1795 Jeltje Veendorp † 1806. Hij trouwt 3e keer 3-4-1808 met haar zuster Gertje Veendorp † Oostdongeradeel 8-11-1832, 47 jaar oud. Het enig geboren kind uit dit laatste huwelijk 4-8-1814 krijgt de naam Trijntje naar zijn eerste vrouw.
17. Jeltje Veendorp *Veenwouden 11-6-1772, † Oosternijkerk 5-7-1806.
18. Rense Sapes Weidenaar *Oosternijkerk 29-1-1775, † Oosternijkerk 2-2-1827, X Oosternijkerk 19-5-1799.
19. Aaltje Hessels Weidenaar *Oosternijkerk 24-4-1774, † Oosternijkerk 7-1-1809.
20. Ype Jans Jousma, bakker, politiebediende, armenvader, *Anjum 30-3-1810, † Oosternijkerk 17-2-1873, X Oosternijkerk 19-6-1832, met wettiging van een kind. Ype wordt op 28 februari 1854 benoemd tot politiebediende in de gemeente Oostdongeradeel, standplaats Nijkerk. Het jaarsalaris bedraagt dertig gulden.
21. Hiltje Lieuwes Huizinga, dienstmeid, *Paesens 20-5-1804, † Oosternijkerk 21-9-1878.
22. Gerben Meints van der Velde *1795, † Westdongeradeel 26-1-1847, X Westdongeradeel 10-7-1824.
23. Gerritje Sytzes Sytsma *1801, † Oostdongeradeel 24-3-1876.

24. Obbe Thijses de Jong *Dronrijp (Menaldumadeel) 26-4-1795, boer, † Dronrijp 23-4-1867, X Franekeradeel 9-3-1820.
25. Geertje Nammens Sytzama *Wartena 13-2-1795, † Hennaarderadeel 18-10-1875.
26. Eelze Petrus Sinnema *Tzum 15-5-1811, † Rinsumageest 4-11-1890, X Rinsumageest 4-5-1844.
27. Baukje Sybrens Andela *Burgwerd 10-11-1823, † Rinsumageest 19-11-1885.
28. Tjepke Haitsma *Franeker 6-4-1822, † Franekeradeel 29-2-1876, X1e Franeker 18-5-1851, X 2e Franeker 3-12-1854 Grietje Jurjens de Jong † Franekeradeel 13-9-1905, 83 jaar.
29. Berendina Menkes Kroon *Termunterzijl (Groningen) 16-6-1823, † Franeker 23-12-1853.
30. Ruurd Halbes Meyer *Baarderadeel 8-5-1818, † Baarderadeel 2-3-1876, X Baarderadeel 25-3-1843.
31. Geertje Harings Piebinga *HEN 29-4-1819, † Baarderadeel 5-2-1904.

6e generatie
32. Pieter Hayes *Oosternijkerk 9-3-1732, † Oosternijkerk 1781, X 1e Oosternijkerk 8-4-1759, X 2e Oosternijkerk 27-11-1768 Djoeke (Djuke) Annes, X 3e Oosternijkerk 1-12-1773 Maaike Everts.
33. Sjoukje † Oosternijkerk 1768.
34. Andries Douwes *Rijperkerk 12-4-1739, X Veenwouden 27-5-1771.
35. Seelje Gerrits Veendorp *1749, † Wetsens 6-1-1827.
36. Sape Geerts X 1e Oosternijkerk voor 1763, X 2e Oosternijkerk 13-8-1786 Lysbert Pytters.
37. Antje Baukes.
38. Hessel Philippus Weidenaar *Kollum 28-7-1743, † verdronken Texel 1-1-1824, X Anjum 13-12-1767. Hij was in 's lands dienst op het oorlogsschip De Pallas dat strandt bij de Koog in 1824.
39. Baartje Dirks *Oosternijkerk 27-11-1746, † Oosternijkerk 6-10-1807.
40. Jan Ypes Jousma *Anjum 28-6-1772, † Oosternijkerk 28-12-1849, X Lioessens 3-6-1805.
41. Jantje Folkerts Wierstra *Oosternijkerk 13-9-1779, † Anjum 25-10-1811.
42. Lieuwe Broers Huizinga, arbeider, *Ternaard 20-12-1777, † Westdongeradeel 19-8-1826, X Paesens 15-5-1803.
43. Aaltje Gooitsens de Vries uit Paesens *1775, † OOD 29-11-1856.
44. Meint Gerbens van der Velde *1767, † Oostdongeradeel 22-10-1828, X Hantum 18-5-1793.
45. Trijntje Andries uit Wanswerd *1770, † Oostdongeradeel 20-11-1826.
46. Sytze Thomas Sytsma *1772, † WED 11-2-1819, X Hantum 23-3-1800.
47. Trijntje Eelzes Visser uit Hantum *1769, † Westdongeradeel 16-8-1857.

48. Thijs Jacobs de Jong *Dronrijp 18-4-1756, huisman te Sweins, † Franekeradeel 10-4-1838, X Marssum 7-11-1790.
49. Geertje Obbes Veenstra uit Dronrijp, *1759, † Franekeradeel 17-12-1814. Haar broers Paulus en Willem overlijden met de naam Venstra.
50. Nammen Sytses Sytsma *2-3-1763, landbouwer, † Grouw 18-9-1823, X Wartena 24-5-1790.
51. Hiskje Halbes uit Wartena, boerin, *26-12-1767, † Spannum 30-10-1847. Zuster van nr 121.
52. Petrus Aelzes Sinnema *Wijns 14-7-1769, † Leeuwarden 18-5-1858, X Huizum 16-5-1802.
53. Elske Doekes van der Linden *1779, † Leeuwarden 4-11-1844.
54. Sybren Ulbes Andela *Exmorra 13-6-1792, † Burgwerd 23-8-1857, X Wonseradeel 1-7-1820.
55. Sierkje Sierks Douma *Burgwerd 27-2-1801, † Burgwerd 26-8-1847.
56. Johannes Paulus Haitsma *26-7-1788, † Franeker 13-1-1848, X Franeker 28-4-1811. nb boerderij
57. Jeltje Fokkes Douma *Suawoude 12-2-1789, † Franeker 18-1-1848.
58. Menke (Mink) Jans Kroon *Termunten (Groningen) 29-7-1770, X Harlingen 4-3-1798.
59. Sipkjen Heeres de Boer uit Harlingen.
60. Halbe Ruurds Meyer *1797, † BDL 19-2-1858, X Baarderadeel 7-3-1818.
61. Trijntje Willems Heslinga *1800, † Baarderadeel 10-6-1831.
62. Haring Sjoukes Piebinga *1786, † Hennaarderadeel 29-10-1864, X Hennaarderadeel 30-5-1818.
63. Hinke Harmens Zyslinga *1794, † Hennaarderadeel 6-2-1868.

7e generatie
64. Haye Pieters *Oosternijkerk 1-1-1684.
68. Douwe Andries *Rijperkerk 19-2-1706, X Rijperkerk 22-6-1738.
69. Jeltje Minnes.
70. Gerrit Jacobs, schipper, X Veenwouden 22-4-1736.
71. Tjitske Ballings *Veenwouden 9-7-1713.
76. Philippus Everts Weidenaar, meester chirurgijn, *Oostermeer 20-10-1720, † Anjum 1772/3, X Kollum 13-11-1740.
77. Antje Hessels Vlieg *Kollum 23-3-1721, † na 1779.
78. Dirk Cornelis *Anjum 8-10-1724, X Anjum 5-4-1744.
79. Aaltje Meintes *Anjum 25-8-1720.
80. Ype Lieuwes van Ezumazijl *Anjum 20-5-1742, † Lioessens 7-10-1811, X Anjum 2-6-1765.
81. Trijntje Lieuwes *1743, † Anjum 2-2-1813.
82. Folkert Wierds, † voor 1812, X 1e Oosternijkerk 13-12-1778, X 2e Oosternijkerk 11-6-1786 Tietje Jans Jansma, † OOD 14-3-1829, 74 jaar.

83. Lucia Albertus Wichers uit Niawier † voor 1786.
84. Broer Lieuwes (Huizinga) *Ternaard 1-1-1747, † Nes 27-2-1793, X Wierum 17-5-1772.
85. Geertje Hessels (Keegstra), *Wierum 20-5-1753, † Nes 5-6-1821. Geertje hertrouwt Nes 15-5-1796 Johannes Metskes (de Vries)
86. Gooitsen (de Vries) Oostdongeradeel.
88. Gerben Heerkes (van der Velde), X Hantum 6-6-1762.
89. Minke Meints (Goodden) *1736, † Westdongeradeel 11-12-1818.
90. Andries
92. Thomas Sytses uit Niawier X Niawier 3-6-1770.
93. Teuntje Jorryts uit Niawier.
94. Eelze Teekes uit Paesens, X Paesens 19-5-1765.
95. Gerritje Jans uit Nes.
96. Jacob Jans (de Jong) uit Dronrijp, X Dronrijp 31-5-1751.
97. Pijtje Andries uit Arum..
98. Obbe Paulus X Oosterwierum/Oosterlittens 6-4-1755. Hij is weduwnaar. Hij is handelaar.
99. Minke Willems uit Menaldum.
100. Sytse Nammens, geb. Goïngahuizen ca. 1713, boer te Boornburgum plaats 63, te Wartena, † Grouw voor 1780, X Wartena 12-6-1763.
101. Antje Jisk, overl. Wartena 10-3-1781.
102. Halbe Holstes *Warga 21-11-1738, X Grouw 4-6-1758. zie nr 242
103. Geertje Teekes *Goutum/Swichum 24-10-1734. zie ook nr 243
104. Aelze Annes Sinnema *Oudkerk 2-10-1729, † Hardegarijp 26-11-1816, X Wijns 20-5-1753.
105. Mari of Sara Petrus Steenhovius Postma *12-9-1734.
106. Doeke Sybrens (Van der Linden) uit Huizum, X Huizum 13-3-1774.
107. Marike Dirks uit Huizum *1761, † Leeuwarderadeel 26-9-1826.
108. Ulbe Haantjes Andela *Burgwerd 13-9-1761, † Burgwerd (WON) 19-9-1826, X Gerecht Nijland (WYM) 4-12-1782.
109. Baukjen Jentjes (Bootsma) *Hennaard 1761, † Burgwerd (WON) 12-9-1823.
110. Sierk/Sjirk Jelles Douma *1775, † Workum 16-4-1837, X Burgwerd/ Hartwerd 16-4-1797.
111. Yfke Johannes de Vries uit Witmarsum *1770, † Workum 12-12-1846.
112. Paulus Haitsma *Franeker 28-7-1740, o.a. burgemeester, medevroedschap, † Franeker 8-6-1814, X Franeker 29-5-1768.
113. Janneke Pieters van der Meulen *Leeuwarden 13-7-1746, † Franeker 15-1-1808..
114. Fokke Rinses Douma *Suawoude 27-7-1755, † Franeker voor 1812, X Suawoude 7-6-1778.
115. Baukjen Eelkes (Buwalda) uit Tietjerk, *1756, † Franeker 29-12-1822.

116. Jan Menkes Croen (Croon), landbouwer, X Termunten (Gr.) 17-5-1765.
117. Martjen Daniëls. Zij wonen bij de Wartummertil.
120. Ruurd Meinderts Meyer *Noorderdrachten 23-2-1769, † Huins 10-4-1832, X Boornbergum 13-2-1791.
121. Jeltje Halbes Meerstra uit Goïngahuizen *1770, † Baarderadeel 21-9-1840. Zuster van nr 51.
122. Willem Petrus Heslinga *Eestrum 1773, † Baarderadeel 15-3-1816, X Gerecht Tietjerksteradeel 28-5-1797.
123. Taetske Fokes uit Eestrum.
124. Sjouke Harings Piebenga *1753, † Hennaarderadeel 23-11-1830, X Welsrijp 20-11-1785.
125. Geertje Roelofs Nieuwbuurt uit Winsum *1759, † HEN 25-5-1835.
126. Harmen Jans Sysling *1770, † BDL 5-2-1840, X Britswerd 27-5-1792.
127. Feikje Piers Nettinga uit Jorwerd *1773, † Baarderadeel 9-5-1850.

8e generatie
128. Pieter Hayes Swart *1-1-1633, † Oosternijkerk 8-4-1698, X 1e Oosternijkerk 29-10-1673 Roelifke Pieters, X 2e Oosternijkerk 25-05-1683.
129. Jancke Rienks † Oosternijkerk na 1732.
136. Andries Luytjens *Rijperkerk 11-1-1665, X Oudkerk 3-6-1684.
137. Geertje Douwes.
142. Balling Hayes *circa 1679, † Veenwouden? na 1728, X Veenwouden? 4-8-1709.
143. Seli Martens † na 1728.
152. Evert Philippus Weidenaar *Oostermeer 20-11-1698, † Kollum voor 1736, X Dokkum 28-11-1719.
153. Eelkje Reinders Dijkstra *1-1-1699, † Kollum? na 1749.
154. Hesselius Vlieg, chirurgijn/vroedmeester te Kollum, *Grijpskerk 18-9-1693, † Kollum 1739/1740, X Grijpskerk 10-3-1715.
155. Fetje Douwes Stellingwerf † 1754/1755.
156. Cornelis Dirks *Anjum 14-1-1693, † voor1749, X Anjum 8-9-1723.
157. Aaltje Hendriks *Anjum 26-3-1699.
160. Lieuwe Ypes uit Ezumazijl, holtkoper en kalkbrander, *Anjum 19-12-1706, † Anjum 17-11-1787, X Anjum 13-7-1738.
161. Martha Engelberts van Schiermonnikoog † 1779.
166. Albertus Wichers uit Groningen X Leeuwarden 12-5-1747. Hij is studiosus.
167. Eva Visser uit Leeuwarden.
168. Lieuwe Broers, arbeider, X Holwerd 16-5-1744.
169. Haebeltje Rienks.
170. Hessel Renses, boer te Wierum, *Hantumhuizen 7-5-1719, X waarschijnlijk te Wierum circa 1745.

171. Antje Klazes.
176. Heerke Dirks, boer te Morra in 1749, X Ternaard 23-9-1731.
177. Geertie Gerbens uit Bornwirderhuizen.
196. Paulus Obbes uit Wommels X ondertr. Wommels 10 dec. 1699. In 1749 te Oosterend oud en sober in staat.
197. Auck Willems uit Weidum.
200. Namme Sytses, boer te Goïngarijp, † Goïngahuizen onder Boornbergum v. 23-5-1738, X 2e Grouw 14-2-1734 Rixtie Wijbes, van Grouw, overl. v. 23-5-1738, dr. van Wybe Jelgers, te Langweer. Namme X 1e Boornbergum 7-4-1709
201. Jaaike Aukes † 1725.
Op 23-5-1738 wordt de inventaris opgemaakt in het sterfhuis van Namme Sytses, te Goïngahuizen onder Boornbergum. Aanwezig zijn Sytse Ruurds, man van Trijntje Nammens; Ybeltje Nammens; **Sytse Nammens**, allen voljarig. Verder zijn er ook minderjarige kinderen: Nieske, Marten, Andries en Lieuwkje Nammens. Curatoren over die laatste kinderen zijn: Hotse Sytses te Goïngahuizen, Jelle Andries te Deersum en Goslingh Pieters te Grouw. Deze zeven kinderen zijn afkomstig uit het eerste huwelijk van Namme Sytses, met Jay Auckes. Uit het tweede huwelijk zijn ook kinderen geboren, die nu gesterkt worden door hun opa van moederszijde als curator, Wybe Jelgers, van Langweer. De levende have wordt geschat op 819 cg. Van de eerste vrouw is er een zilveren mes, koralen met een gouden kroontje, 2 gouden spelden en een paar zilveren gespen. Er is verder ruim 146 cg. aan liggend geld. Het sterfhuis vertegenwoordigt een waarde van ruim 1074 cg. Er is verder onder andere sprake van 1/6e deel van land te Grouw met de andere erfgenamen van Sytse Hotzes. Ook wordt er /15e deel genoemd van land met de andere erfgenamen van Aucke Jelles.
202. Ysk/Jisk Sjoerds *Wartena circa 1715, † Wartena 6-10-1805, X Wartena circa 1735. Gemeen boer die de kost kan winnen en niet meer.
203. Antje Everts.
204. Holst Halbes, *circa 1710, koter uit Wartena X Oldeboorn 16-6-1734. Zie ook nr 484.
205. Hiske Aukes uit Oldeboorn *circa 1711, † Grouw 6-2-1787 Zie nr 485.
(vervolg in De Sneuper 75 van maart 2005)

VRAAG

Bert en Gerdien Mellema, nieuwe leden, vragen hulp bij hun onderzoek naar de familie Mellema, Sybe Jacobs Mellema *1743 Dokkum x 1768 Antje Andrijs *1743 Dokkum. Ook Hiltje Schut *14-11-1831 dv Jan Johannes Schut en Pietje Jacobus Inia die 18-5-1856 trouwde met Siebe Mellema heeft hun belangstelling. Wie doet onderzoek ook naar deze families?

MIJN FAVORIETE VOOROUDER

Gerard de Weger [redacted]

Al langer is er het verlangen om te vertellen over mijn favoriete en markante voorouder die, door zijn nageslacht, een grote invloed heeft in Noordoost Friesland. In het bijzonder in Paesens/Moddergat, de visserdorpen waarover ik nu ongeveer 20 jaar genealogisch en historisch onderzoek doe, om de geschiedenis te ontrafelen en te openbaren.

Het gaat hier om Ds. Dr. Henricus Johannes Schregardus, predikant in Rinsumageest en Dokkum en ook Medisch Doktor in de praktijk.
Zijn vader is Johannes Schregardus, geboren rond 1605 in de stad Franeker, welke stad is gesticht in 1192 en in 1494 het recht kreeg om munten te slaan. Zijn moeder is Doetje Elgersma, geboren rond 1610. Henricus Schregardus wordt geboren in 1636 in Franeker. Blijkbaar is het een intelligente jongen die op de Latijnse school uitblinkt. Hij gaat op 15 jarige leeftijd studeren op de in 1585 opgerichte Franeker Hogeschool, Seminarium, Academie later de Universiteit genoemd. Gevestigd in het Kruisbroedersklooster, in 1474 is gebouwd en na de reformatie in 1580 aan de staat vervallen. In 1585 officieel mede opgericht door Graaf Willem Lodewijk van Nassau. Met het doel Staat en Kerk in eenheid te laten functioneren en het bevorderen van de godsdienstigheid en gerechtigheid in de faculteiten van Godgeleerdheid, Rechten, Medicijnen, de talen Grieks, Hebreeuws en Latijn en Vrije Konsten (algemene kennis).
Henricus gaat studeren in de Godgeleerdheid en Medicijnen op 1 april 1651 aan het Franeker Seminarium. In 1656 was hij reeds als “candidaat tot de Heilige Dienst” beroepbaar. Met zijn 20 jaar was hij blijkbaar te jong om beroepen te worden en had hij ook nog genoegen in de studie. Hij vertrok naar de Groninger universiteit op 27 november 1658 om verder te studeren en op 10 mei 1659 begint hij in Leiden. Op 9 juli 1663 is hij afgestudeerd als Medisch doctor in Franeker met het proefschrift “de Tremore”. Met deze dubbele bevoegdheid kreeg hij een beroep van 1663 tot 1668 in Rinsumageest, daarna in Dokkum tot 6 juni 1702 toen hij stierf.
Na zijn afstuderen huwde Henricus op 27 jarige leeftijd, Feykjen Luitinga op 12 juli 1663 te Kubaard in de kerk. Zij stierf echter 2 jaar later in Rinsumageest op 25 november 1665, 25 jaar oud, 1 kind achterlatende. In Dokkum leerde Henricus de weduwe van Tjeerd van Rossum kennen die op

de Hoge Pol woonde: Hiltje Wolters Wolfgangh, familie van de Schwartsenberg-grietmannen in de Dongeradelen.
Op 13 februari 1673 te Leeuwarden trouwen Henricus, 37 jaar en Hiltje, 29 Jaar. Hiltje was Stadsvroedvrouw in Dokkum. Zij kregen 7 kinderen.

Nu wat bijzondere feiten over deze voorvader Henricus Schregardus:
Reeds in 1652 solliciteerde hij bij de Latijnse school in Franeker voor Leraar, 16 jaar oud!
Voor het huwelijk op 2 juli 1654 van zijn professor Johannes Greydanus met Yttie Wiersma schreef hij een echts-eer-gedicht wat is uitgegeven bij Ids Alberts in Franeker (Tresoar nr. 17480)
Ook een Fries gedicht bij de promotie van deze professor: besproken in Sljucht en Rjucht van 17 dec 1927. Verder nog een Latijns vers in zijn lijkzuchten over de Godsalige overleden Maria Corvinus op 6 sept. 1652, de vrouw van Ludovicus Parents, professor Franse taal.

Het blijkt ook dat zijn 2 ambten met elkaar strijdig worden bevonden in Dokkum. De Friese Synode ging in 1687 zo ver hem het uitoefenen van het medisch doktor zijn, te verbieden. Hij ging daar tegen in beroep bij de Gedeputeerde Staten van Friesland en toonde zijn doktorsbul. De Friese Synode moest inbinden. De uitspraak van de synode luidde dat Schregardus de dokterspraktijk mocht blijven uitoefenen als hem dit niet hinderde bij zijn "preekwerk", zodat hij daarover niet zal worden gemolesteerd.
Burgemeester Julius Schelte van Aitsma werd een persoonlijke vijand omdat hem het avondmaal werd onthouden vanwege slechte kerkgang. Deze was ook nog gehuwd met de zuster van de andere dominee in Dokkum, Johannes Lolkama, die overleed in 1698.
Deze Julius Aitsma ging over tot het toebrengen van schade aan eer en goede naam, door kwaad gerucht en roddel over Henricus Schregardus te verspreiden over het niet goed functioneren in beide professies. In de processen die daarover gevoerd werden, zegevierde uiteindelijk de gerechtigheid want de burgemeester werd veroordeeld tot het betalen van proceskosten en de schade, wat toen 210 goudguldens betrof. Een heel bedrag, want je kon toen voor dat geld een huis kopen.
Wat betreft de financiën en bezittingen ging het met Henricus Schregardus welvarend. Hij bezat de helft van de boerderij "de Paesenswal" onder Nes, samen met Isaac Wolfgangh, zijn zwager. Hij was eigenaar van een graf in de Galileërkerk in Leeuwarden. Tevens bezat hij 6 pondematen van de "Sinnemazathe" onder Witmarsum, en in Rijpeynd totaal 70 pondematen.
Twee van zijn zonen kon hij laten studeren aan een Universiteit, Wouter theologie en Johannes medicijnen.

Zijn kinderen:
1. Magriet, Rinsumageest ~ 28-02-1664 x Johannes Mestrum, Apotheker te Kollum
2. Wouter, Rinsumageest ~10-05-1674, Predikant te Hiaure x Eelkjen Pieters Boekholt
3. Johannes, Rinsumageest ~07-02-1676, Mr.Chirurgijn Den Haag. x E.C. v/d Beek
4. Auckje, Rinsumageest ~07-09-1678 x Jacobus Revius, Pred. Anjum.
5. Frederik, Rinsumageest ~10-04-1681. Mr. bakker en dorpsrechter te Paesens x te Dokkum Anna Meynerts Mellinga
6. Feickjen, Dokkum ~18-04-1686 x Jan Holdinga, Mr. Zilversmid Dokkum
7. Henricus, Dokkum ~04-11-1688, Zilversmidsleerling bij Pytter Jilderda. Later boer te Hantum en Hiaure

Vooral Frederik Henricus Schregardus, Mr. Bakker te Paesens, zorgt ervoor dat via hem bijna alle inwoners van het tweelingdorp verwant zijn aan deze markante dominee.

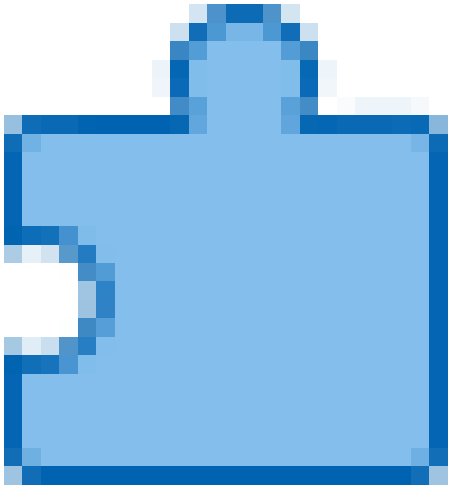

Object 1

Bronnen: DTB
Genealogie Hessel de Walle
Art. Friesland Post J. J. Kalma 1979
Tegenwoordige Staat van Friesland 1786

PERSONEN(...)in 1810-1813 BETROKKEN BIJ LEGER EN MARINE ONDER NAPOLEON, dl.3

J.A. Paasman ([redacted]

Laar, Lambertus Wouters van, bakker geb. Dokkum 24.01.1789 wonende aldaar, z.v. Dokkum Wouter Wouters van Laar, overleden en Pietje Lambertus Huizinga;
Leegstra, Jacob Symons geb. Kollumerzwaag 28.07.1788 wonende te Burum, z.v. Symon Jans Leegstra en Sipkjen Jacobs;
Leegstra, Klaas Jans geb. Kollum 12.07.1775 getrouwd met Martha Willems, wonende te Kollum, z.v. Jan Melles, overleden en Aafke Klazes; geb. datum in doopboek 12.07.1777; ook bekend als Nicolas Jean Meelis;
Lodeizen, Igle Frederik, timmermansknecht, geb. Dokkum 12.1.1789 gehuwd met Maria Elisabeth Faber, wonende te Dokkum, z.v. August Frederik Lodeizen en Antje Igles Mellema;
Ludema Geert Cornelis geb. Oudwoude 29.12.1792 z.v. Cornelis Geerts Ludema en Sijtje Arjens;
Marcus, Jacob Samuels geb. Dokkum 13.11.1785 z.v. Yzaak en Catrina Wolf;
Meffert, Jacob geb. Harderwijk 06.04.1792 wonende te Dokkum, z.v. Herman Meffert en Sjoerdtje Hansma;
Meyer, Jan Heerkes geb. Burum 02.10.1793 z.v. Heerke Sybrens en Hendrikje Jans;
Meinsma, Bindert Meinderts boerenknecht geb. Anjum 06.03.1791 wonende aldaar, z.v. Meindert Lammerts, overleden en Hendrikje Binderts;
Mellema, Iggele Willems, vellenbloter geb. en wonende te Dokkum, z.v. Willem Igles en Maaike Wiebrens;
Metz, Oeke geb. Ameland;
Metz, Willem Theunis zeeman geb. Buren (Ameland)19.07.1792 wonende aldaar, z.v. Theunis Cornelis en Trijntje Douwes de Boer;
Meulen, Fokke Wybrens van der, geb. 1788 wonende te Dantumawoude, z.v. Wybren Fokkes overleden en Wypkjen Jans;
Meulen, Jelle Wybrens van der, geb. 1792 wonende te Dantumawoude; z.v. Wybren Fokkes, overleden en Wypkjen Jans;
Miedema, Bode Bokkes schoenmakersjongen geb. Ternaard 25.03.1792 wonende aldaar, z.v. Bokke Sapes Miedema en Sytske Nannes;
Miedema, Fokke Wybrens pachter geb. Rinsumageest 24.05.1791 wonende aldaar, z.v. Wybren Jurjens Miedema en Jantje Fokkes;

Minnema, Louw Melles boer geb. Ternaard 02.03.1791 wonende aldaar, z.v. Melle Klases Minnema en Sijke Louws;
Mosterman, Cornelis Leenderts geb. Ameland 29.03.1790, z.v. Leendert Jans en Yte Jan;
Muis, Pieter Jans timmerman geb. Dokkum 17.10.1789 wonende aldaar, z.v. Jan Pieters Muis en Aaltje Jans van Hettinga;
Mulder, Harmen Jacobus geb. Holwerd 31.03.1791 z.v. Jacobus Mulder en Aaltje Harmens;
Mulder, Pieter Klazes geb. Leeuwarden 13.08.1790 wonende te Dokkum, z.v. Klaas Jurjens Mulder en Aukje Eeltjes;
Nagtegaal, Cornelis Hendriks geb. Hollum (Ameland) 09/ 19.12.1789 wonende aldaar, z.v. Hendrik Jansen Nagtegaal en Trijntje Jans;
Nijhuis, Nicolaas pottenbakker geb. Dokkum 14.08.1791 wonende aldaar, z.v. Christiaan Daniels Nijhuis en Johanna Nicolaas Hes;
Noordenbos, Jan Arjens geb. 1792 wonende te Holwerd; z.v. Arjen Jans Noordenbos en Trijntje Willems;
Onnes, Remke Remkes geb. Schiermonnikoog 1788 wonende aldaar, z.v. Remke Remkes Onnes en Roelofke Hendriks;
Pausma, Jan Ales kleermaker geb. Morra 06.11.1785 wonende te Leeuwarden, z.v. Ale Paulus en Maaike Jans;
Peel, Leendert Pieters van, schoenmaker Dokkum 26.10.1781 wonende aldaar, z.v. Pieter Leenderts van Peel en Aafke Vonk;
Pijnacker, Jacob Jans schoenmaker geb. Kollum 02.11.1791 wonende aldaar, z.v. Jan Cornelis Pijnacker en Antje Teunis;
Plantinga, Melle Gerrits geb. 1788 wonende te Murmerwoude; z.v. Plantinga Gerrit Johannes en Lijsbert Gerrits Plantinga;
Plat, Doede Jenzes geb. 1789 loteling kanton Holwerd;
Ploeg, Jan Hendriks van der, boer geb. Aalsum 03.08.1791 wonende te Anjum, z.v. Hendrik Jaspers van der Ploeg en Pietje Andries;
Ploeg, Jan Sydzes van der, boerenknecht, geb 11.03.1788 wonende te Anjum, z.v. Sieds Andries en Gijssel Jans, beiden overleden;
Ploeg, Klaas Rinses van der, dagloner geb. Holwerd 06.02.1791 wonende aldaar, z.v. Rinse Rinderts en Pietje Klazes;
Ploegsma, Tibel geb. Dokkum 02.10.1781 zoon van Henri en Baatje Albers;
Post, Marten, familienaam ook Pott/Pou?
Postema, Marten Pieters geb. Burum 15.0.1789 wonende aldaar, z.v. Pieter Jacobs of Martens Postema en Folkertje Nannings;
Posthuma, Fokke Fokkes geb. Dokkum 08.08.1788 wonende aldaar, z.v. Fokke Tjerks en Hylkjen Hotzes;
Posthumus, Bokke Sakes geb. Ternaard;

Posthumus, Geert Cornelis geb. Anjum 25.04.1790 wonende aldaar, z.v. Cornelis Willems Posthumus en Grietje Geerts;
Posthumus, Jacob Willems werkman geb. Dokkum 02.04.1791 wonende aldaar, vader onbekend, moeder Maaike Draaier;
Posthumus, Sjoerd Klazes geb. Hantumhuizen 09.10.1789 wonende aldaar, z.v. Klaas Ydes Posthumus en Nieske Ulbes;
Posthumus, Sjoerd Sjoerds geb. 1792 wonende te Holwerd;
Postma, Ate Feikes arbeider geb. Kollum 17.10.1791 wonende te Oudwoude Feike Ates, overleden en Gatske Fokkes;
Postma, Jan Jans geb. Waaxens (W.D.) 04.08.1789 wonende aldaar, z.v. Jan Janzen Postma en Sjouke Johannes;
Postmus Jacob W. boerenknecht/matroos geb. Dokkum wonende aldaar,
Postmus, Rienk Pieters geb. Akkerwoude 11.11.1764 wonende aldaar, z.v. Pieter en Anna Andries;
Prater, Cornelis Cornelis geb. op Ameland 1790, z.v. Cornelis Pieters en Janette Jans
Radema, Jan Lubberts geb. Munnekezijl 12.09.1790 wonende te Kommerzijl, z.v. Lubbert Jans Radema en Tetje Onnes beiden te Burum;
Radema, Jurjen Everts gardenier geb. Kollumerzwaag 01.06.1792 wonende te Anjum, z.v. Evert Hattums Radema en Mettje Alles;
Riddersma, Roelof Binderts geb.14.09.1791 wonende te Burum, z.v. Bindert Anders Riddersma en Hiltje Tjallings;
Riemersma, Take Aebeles geb. Kollum 04.01.1792 z.v. Aebele Geerts en Lutske Meinderts
Rijpstra, Ruurd Sipkes, wonende te Ternaard, z.v. Sipke Ruurds te Ferwerd
Rijpstra, Sybren Elias geb. Dantumawoude 1793 z.v. Elias Sybes en Aaltie Sweitzes;
Rispens, Rinze Klazes geb.1790 wonende te Burum, z.v. Klaas Rinses Rispens en Akke Hendriks;
Ritzema, Harmanus Rudolphus geb. Kollum 12.01.1783 wonende aldaar, z.v.Rudolphus Harmens Ritzema en Rinske Melles;
Ritsma, Jetze Fokkes geb. Kollum 20.12.1784 wonende aldaar, z.v. Fokke Jetses Ritsma en Aaltje Tjerks;
Roep, Hille Geerts dagloner geb. Ameland 11.10.1792 wonende aldaar z.v. Geert Gerbens en Auke Jans;
Roep, Cornelis Bontjes geb. Ameland 18.08.1792 wonende aldaar, z.v. Bontje Gerbens en Grietje Thomas;
Ruitenschild, Pieter Feites slagersknecht en bakker geb. Dokkum 26.03.1791 wonende aldaar, z.v. Feite Ruitenschild en Fennigje Huizinga, beiden overleden;

Ruiter, Willem Reinders de, zeeman geb. Hollum (Ameland) 16.09.1788 wonende aldaar, z.v. Reinder Willems de Ruiter en Ietske Willems;
Zadelaar, Piebe Lammerts geb. Dokkum 06.01.1791 wonende aldaar, z.v. Lammert Piebes Zadelaar en Imke Freerks;
Zandstra, Jacob Jans, geb. Kollum 26.01.1787 wonende aldaar, z.v. Jan Alberts, overleden en Aaltje Freerks;
Schaafsma, Gerrit Foekes geb. Holwerd 15.11.1793 z.v. Foeke Klazes en Aukje Gerrits;
Schaafsma, Jan Pieters geb. Westergeest 16.02.1791 wonende te Kollumerzwaag, z.v. Pieter Johannes Schaafsma en Geeske Jans;
Schaafstra, Gelt Bodes geb. Ternaard 26.01.1793 z.v. Bodes Jans Schaafstra en Grietje Gelts
Schaap, Jan geb. Aalsum 03.01.1784 z.v. Leonard en Liefke Zwarts
Scheepstra, Andries Klazes boer geb. Bornwird 22.12.1788 wonende te Oostrum, z.v. Klaas Daniels Scheepstra en Doetje Andries, overleden;
Scheffer, Jacobus geb. Dokkum 06.02.1789 wonende aldaar, z.v. Johannes Scheffer en Jansje/Jacoba van Dijk/Vrolick(e)(?);
Scheeringa, Barend schoenmaker geb. Dokkum 12.05 1791 z.v. Isde(?) Scheeringa en Janke des Ors; ook bekend als Berend Schering
Scholtens, Jan Jans arbeider geb. Kollum 07.08.1791 wonende te Burum, z.v. Jan Scholtens en Sytske Sakes Idserda;
Schoorstra, Nanne Jans boerenknecht geb. Ternaard 28.01.1792 wonende aldaar, z.v. Jan Pieters Schoorstra en Sytske Willems
Zeeba, Cornelis Klazes geb. Ameland 1788 wonende aldaar, z.v. Klaas Hiddes Zeeba en Jenke Cornelis;
Zeewen, Jan Jacobs dagloner geb. Nieuwe Pekela 14.04.1784 wonende te Zwaagwesteinde, z.v. Jacob Jans en Engeltje Geerts, beiden overleden;
Zeilinga, Haike Abrahams geb. 1790; loteling kanton Holwerd;
Siegers, Louwe Eeuwes geb. Oudwoude 23.06.1791 wonende te Kollum, z.v. Eeuwe Sygers en Tjettje Klases; ook bekend met de familienaam Hooghiem;
Zijlstra, Reitze Giesberts geb. Oosternijkerk 28.11.1791 wonende aldaar, z.v. Giesbert Beerts Zijlstra en Maaike Reitses;
Zijlstra, Repke Minnes geb. Kollum 04.02.1791 wonende te Burum, z.v. Minne Repkes Zijlstra en Gertje Johannes;
Zijlstra, Wigger Jans geb. Augsbuurt 14.09.1792 z.v. Jan Paulus Zijlstra en Wytske Wiggers;
Sinia, Sjolle Jacobs boerenzoon geb. Morra 26.12.1791 wonende aldaar, z.v. Jacob Sjolles Sinia en Aukje Gerrits Sinia;
Sytzama, Maurits Pico Diederik van, geb. Driesum 02.06.1789 wonende aldaar, z.v. Johannes Galenus van Sytzama en Anna Maria Maclaine;

Sytsma, Douwe Daniëls gehuwd, wonende te Anjum, z.v. Daniël Sytses;
Sytsma, Syds Cornelis geb. 1793; loteling kanton Dokkum;
Siccama, Jan Hendriks geb. Oudkerk 30.06.1788 wonende te Oudwoude, z.v. Hendrik Jans Siccama en Aedsge Aedsges Teenstra (Posthuma);
(Sittema), Wietze Gerrits dagloner geb. Rinsumageest 1788 wonende aldaar, z.v. Gerrit Lykeles Sittema en Jeltje Gaatses,
Sjoerdema, Gerben Jans geb. Anjum 26.01.1791 z.v. Jan Lieuwes Sjoerdema en Lijsbert Gerbens;
Sjoerdsma, Jan Tjerks geb. Oosternijkerk 18.11.1788 z.v.Tjerk Wytzes Sjoerdsma en Aaltje Jans;
Sloot, Jan Romkes, geb. 1790 wonende Oosternijkerk, z.v. Romke Tyssens Sloot en Trijntje Jans (?);
Zondervan, Lieuwe Jans geb. Akkerwoude 01.07.1796 wonende te Dokkum, z.v. Jan en Antje Sjoerds
Sonnema, Jacob Feddes geb. Anjum 19.12.1790 wonende aldaar; z.v. Fedde Adams Sonnema en Seeske Jacobs;
Spriensma, Tjerk Reinders geb. 1788 wonende te Raard, z.v. Reinder Freerks Spriensma en Adriaantje Tjerks;
Sprietsma, Johannes Dirks geb. 1791 wonende te Dokkum, z.v. Dirk Sprietsma, leerlooier en Antje Anders Clamerus;
Stachouwer, Jan Carels geb. Schiermonnikoog, z.v. Carel Jans Stachouwer en Wijke Willems;
Steegstra, Sjoerd Sjoerds geb. 1791 wonende te Hantumhuizen;
Steenstra, Jan Roelofs dagloner geb. Oudwoude 20.01.1791 wonende aldaar, z.v. Roelof Alberts, overleden en Trijntje Jans;
Steringa, Fokke Pieters wagenmakersknecht geb. Ternaard 12.04.1791 wonende Ternaard, z.v. Hendrik(?) Johannes;
Stienstra, Jochum Gerkes arbeider geb. Dokkum 15.07.1788 wonende aldaar, z.v. Gerke Feddes Stienstra en Marijke Jochums;
Stins, Frederik Frederiks timmerman geb. Dokkum 06.06.1790 wonende aldaar, z.v. Frederik Stins, overleden en Aaltje Wesseling;
Stoffels, Reinder Andries dagloner geb. Dokkum 16.03.1782 gehuwd wonende te Dokkum, z.v. Andries Reinders en Aukje Sybes beiden overleden;
Zwaag, Jacob Wybes van der, geb. Zwaagwesteinde 12.1792 z.v. Wybe Hendriks van der Zwaag en Antje Jacobs;
Zwanenburg, Bauke Baukes geb. Holwerd 26.04.1791 z.v. Bauke Baukes Zwanenburg em Sijke Martens
Swart, Volke Hendriks geb. Dokkum 28.06.1789 wonende aldaar, z.v. Trijntje Sybes, overleden; de vader onbekend;
Zwart, Jan Minnes geb. Nes (Ameland) plm. 1783 wonende aldaar, z.v. Minne Hendriks Zwart en Liesbert Wijtjes;

Terpstra, Abel Andries geb. 1789 wonende te Kollum
Terpstra, Rinse Gerrits geb. Rinsumageest 07.10.1793 z.v. Gerrit Eelkes Terpstra en Doekje Rinzes;
Tolman, Wyger Klazes werkman geb. Kollum 26.11.1791 wonende te Dokkum, z.v. Klaas Tolman, overleden en Jetske Linzes;
Tolsma, Sipke Andries geb. 1783 wonende te Dantumawoude, z.v. Andries Eelkes, overleden en Gertje Sipkes;
Tonnema, Jan Robertus geb. Dokkum 25.12.1792 z.v. Robertus Jans Tonnema, kanonnier-kustbewaker in de 137e compagnie te Oostmahorn en Antje Jacobs;
Tonnema, Pieter Annes zeepziedersknecht geb. Dokkum 30.12.1790 wonende aldaar, z.v. Anne Wybrens Tonnema en Dirkje Pieters;
Toonstra, Johannes Pieters geb. 1791 wonende te Dokkum, z.v. Pieter Klazes Toonstra
Toornstra, Fredrik Klazes wolkammer geb. Dokkum 05.12 1788 z.v. Klaas Toornstra en Wilhelmina Jacobs;
Tuinstra, Willem Botes geb. Kollum 17.1.1790 wonende aldaar, z.v. Bote Willems Tuinstra en Geeske Uilkes;
Wal, Jan Sjoerds van der, boerenknecht geb. Bornwird 30.05.1790 wonende te Nes (WD), z.v. Sjoerd Jans van der Wal en Hiltje Krienes;
Wapstra, Nanning Teekes geb. Warfstermolen 21.10.1789 wonende te Burum, z.v. Fokke Teekes, overleden en Aaltje Nannings Zijlstra;
Warbeling, Henri 'marchal' geb. Dokkum 08.03.1788 wonende aldaar, z.v. Michel en Hermana Schuurmans;
Weide, Gerrit Harmens van der, wonende te Ee, z.v. Harmen Sipkes van der Weide en Gerrytje Gerryts;
Weiland, Klaas Aukes geb. Dokkum 17.01.1811(?), gehuwd met Sibbeltje Pieters wonende te Dokkum, z.v. Auke Toussaint Weiland en Willemke Klaases;
Werf, Jan Jochems van der, timmerman, geb. Dokkum 28.05.1784 wonende aldaar, z.v. Jochem en Menkes Andries;
Werf, Jan Sakes van der, scheepstimmerman geb. Veenwouden 1793 wonende aldaar, z.v. Sake Jans van der Werf en Antje Tjeerds;
Werf, Johannes Doekes van der, dagloner geb. Dokkum;
Werff, Walle Melles van der geb. 1792 wonende te Dokkum; z.v. Werff, Melle Walles van der en Janke Tjepkes;
Werkman, Hendrik Fokkes arbeider geb. Kollum 09.06.1792 wonende te Engwierum, z.v. Fokke Ernstes Werkman en Etje Hendriks;
Wester, Marten Ates kuiper geb. Paesens 25.12.1785 wonende aldaar, z.v. Ate Freerks en Geeske Martens;
Westerbaan, Date Harmens geb. 1793 wonende te Akkerwoude, z.v. Harmen Dates Westerbaan en Sjoukje Tjibbes Wiersma;

Westra, Eeltje Tjipkes dagloner geb. Veenwouden 12.04.1792 wonende aldaar, z.v. Tjipke Jans Westra en Tjitske Tjeerds wonende te Zwaagwesteinde;
Wiel, Jelle Everts van der geb. 1789 Driesum, z.v. Evert Jelles, overleden en Janke Sygers;
Wijnands, Dirk geb. Dokkum 27.3.1789 wonende aldaar, z.v. Dirk Wijnands en Aukje Dirks;
Wijngaarden, Kornelis Ages geb. Dokkum 6.5.1789 wonende wonende te Aalsum, z.v. Age Kornelis Wijngaarden en Antje Hylkes van der Werf;
Wijnsma, Klaas Andries geb. Veenwouden 15.06.1790 wonende aldaar, z.v. Geeske Klazes;
Wiersma, Pieter Scheltes geb. Foudgum 21.12.1790 z.v. Schelte Hendriks Wiersma en Janneke Domenianus;
Wiersma, Tjalling Scheltes geb. Oosternijkerk 17.04.1789 z.v. Schelte Bokkes Wiersma en Minke Tjallings; ook bekend als Tjalling Scheltes Wierstra;
Wierstra, Gerrit Ouwes geb. Niawier 17.01.1789 z.v. Ouwe Sydses en Antje Meinderts;
Wierstra Klaas Douwes boerenknecht geb. 1790 wonende te Anjum, z.v. Douwe Klaazes Wierstra en Wytske Roelofs
Wouda, Gerke Heines geb. Augsbuurt 08.03.1793 z.v. Heine Eintes Wouda en Tietske Jetses
Woude, Johannes Jans van der, dagloner geb. Rinsumageest 26.08.1785 wonende aldaar, z.v. Jan Rintjes van der Woude en Antjes Isaacs; zie voor ouders ook Roelof Johannes van der Woude;
Woude, Nicolas van der, geb. Dokkum 27.05.1786 z.v. Pierre en Anne van der Horst;
Woude, Roelof Johannes van der, geb. Rinsumageest 14.09.1788 wonende aldaar, z.v. Johannes Rintjes van der Woude en Antje Roelofs; zie voor ouders ook Jan Rintjes van der Woude;

Van Fûgelsang tot Fogelsanghstate

In 2003 verscheen dit boek, geschreven door K. Kuiken, R.H. Postma en D.J. van der Meer, ISBN 90-805545-8-8 bij drukkerij Banda, Kollum. In 136 bladzijden wordt de geschiedenis van dit prachtige buitenverblijf in Veenklooster uit de doeken gedaan en de eigenaars/bewoners uitvoerig beschreven. Het boek is voorzien van vele (kleuren)afbeeldingen, kaarten en wapens, het omvat de geschiedenis van het klooster, bouwgeschiedenis van de state, het interieur, de familie Fogelsangh en aanverwanten en is uitvoerig gedocumenteerd. Een aanrader als voorbereiding op onze ledenvergadering op 9 april 2005 in deze prachtig gerestaureerde state!!

DE HERKOMST VAN FAMILIENAMEN IN NOORDOOST-FRIESLAND: PETTERTILLA, een voorbeeld uit Holwerd

Rienk R. van der Ploeg ([redacted]

Inleiding.
Bij het genealogisch onderzoek naar mijn familie kwam ik in Holwerd de 17de eeuwse familienaam "Pettertilla" tegen. Deze ongebruikelijke naam bestond echter in mijn jeugd (rond 1950) in Holwerd niet meer. De bijna buitenlands klinkende naam maakte mij nieuwsgierig. In de verschillende bronnen, die voor mij toegankelijk waren, heb ik geprobeerd na te gaan, waar de naam vandaan is gekomen en wat uit de familie met deze naam is geworden. Tot de bronnen, die mij ter beschikking stonden, behoorden het Rijksarchief in Leeuwarden, tegenwoordig via het internet bereikbaar onder het adres www.tresoar.nl, de doop- en geboorteklappers Westdongeradeel van de FAF, uitgegeven in 1990. Zowel de gegevens van het Rijksarchief, als ook die van de genoemde Stichting, zijn ontleend aan het doop- en trouwboek der NH Gemeente te Holwerd van 1656-1811 (DTB 756), en aan de BS (na 1811) van de Gemeente Westdongeradeel. Hetzelfde materiaal wordt eveneens beschikbaar gesteld door de Family History Library van The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints (Mormonen) in Salt Lake City (Utah), die o.a. te bereiken is via www.familysearch.org.
Uit de gegevens van deze drie bronnen liet zich het volgende beeld omtrent de naam "Pettersilla" en de betreffende familie samenstellen.

1. Volgens de genoemde doop- en geboorteklapper liet een zekere **Hidde Yetses Pettertilla** op 30 juli 1671 in Holwerd zijn zoon Yetse, en op 30 juni 1673 zijn dochter Aagtie dopen. De moeder van de kinderen wordt in beide gevallen niet genoemd. Ook in het trouwregister van de Hervormde gemeente in Holwerd is de naam van Hidde's vrouw niet te vinden. Hidde is blijkbaar niet in Holwerd en de naaste omgeving getrouwd. Het lijkt waarschijnlijk, dat Hidde Yetses Pettertilla pas rond 1670 in Noordoost-Friesland is gaan wonen.
2. Hidde's zoon **Yetse** (geb. 1671) trouwde op 1 jan. 1699 in Holwerd met Baukjen Pijters. Volgens de voornoemde doop- en geboorteklapper lieten Yetse (ook Jetse geschreven) en Baukjen (of Bauk) vier kinderen dopen. Op 14 jan. 1700 werd dochter Vrouck gedoopt, op 20 aug. 1702 dochter Antje, op 7 juni 1705 zoon Hidde en op 12 sept. 1708 zoon Jetse. Bij de doop van Jetse in 1708 wordt de naam van de vader als "Jetse Patertille" geschreven.

Daar de zoon naar de vader werd genoemd (Jetse), bestaat er reden om aan te nemen, dat de vader (Jetse Patertille) nog voor de geboorte van zijn zoon in 1708 is overleden. De bruid, Baukjen Pijters, die op 8 sept. 1709 in Holwerd met Sjoerd Geerts trouwde, is vermoedelijk de weduwe van Jetse.
3. Jetse Patertille's zoon **Jetse Jetses** (geb. 1708) trouwde op 4 nov. 1741 in Holwerd met Tomaske Reins. Een familienaam wordt noch bij het huwelijk, noch bij de doop van de kinderen genoemd. De naam "Patertille" schijnt in deze tijd reeds niet meer gebruikt te worden.
Waarschijnlijk, in verband met de vroege dood van zijn vader in 1708, werd Jetse Jetses (geb. 1708) "Posthumus" of "Postmus" genoemd. Jetse Jetses en zijn vrouw Tomaske Reins hebben 9 kinderen laten dopen. Twee daarvan (Jetse, geb. 1742) en Rein (of Reyn, geb. 1749) spelen voor dit verhaal nog een rol, zoals navolgend wordt aangetoond.
4. Jetse's zoon Jetse Jetses (geb.1742) trouwde op 8 mei 1768 in Holwerd met Rinske Johannes. In plaats van Jetse Jetses, staat hij in de doopklapper als **Jitze Jitzes** vermeld. Vermoedelijk om hem in het dorpsleven van zijn vader (ook Jetse Jetses, 1708) te kunnen onderscheiden, werd Jitze Jitzes (1742) volgens de doopklapper "de Jonge" genoemd.
Jitze Jitzes de Jonge en zijn vrouw Rinske hebben 3 kinderen laten dopen, te weten Jitse (1769), Tjitte (1771), en Rinse (1773).
Van interesse is de familienaam van Jitze's (of Jetse's) broer Rein (geb. 1752). Rein Jitzes (zonder familienaam) trouwde op 6 juli 1788 in Holwerd met Trijntje Sytzes en overleed op 13 febr. 1837 Westdong. (Holwerd?). In de overlijdensakte wordt hij Rein Jitzes Posthumus genoemd.
5. Jitze Jitzes de Jonge's zoon, **Jitze Jitzes** (geb. 1769) trouwde op 29 juli 1792 in Ferwerd met Antke Jacobs de Beer van Ameland. Jitze en Antke hebben ook 3 kinderen in Holwerd laten dopen. Het waren Rinske (1793), Jitze (1795), en Gertje (1799).
In de doopakte heet de familie nu echter niet meer "de Jonge", maar "de Jong". Nadat zijn vader was overleden, was er waarschijnlijk geen noodzaak meer Jitze Jitzes (geb.1769) als "de Jonge" te kenmerken.
Jitze Jitzes (geb.1769) overleed op 3 apr. 1831 in Westdongeradeel (Holwerd?). Merkwaardigerwijze staat hij in de overlijdensakte niet met de naam "de Jong" vermeld, maar met de naam "Postmus". Het is mogelijk, dat ook zijn vader (Jitze Jitzes, geb. 1742) met de naam Postmus (of Posthuma) werd aangesproken, net als zijn oom Rein Jitzes (geb.1752).
Dit zou er op kunnen wijzen (zoals al eerder werd aangeduid), dat Jetse Jetses (1708) reeds zo genoemd werd, nadat zijn vader (Jetse Patertille) in 1708, nog voor de geboorte van zijn zoon, was gestorven.
6. Wat uiteindelijk de familienaam na 1811 is geworden, kan worden vastgesteld als wordt nagegaan hoe Jitze Jitzes (1795) zich is gaan noemen. In het register met familienamen uit Holwerd van 1811, toen het dragen

van een familienaam verplicht werd, zijn hieromtrent geen gegevens te vinden. Misschien was de familie van Jitze Jitzes van mening, dat ze reeds een familienaam had (de Jong) en dat ze zich daarom niet hoefde te laten registreren. **Jitze Jitzes** (1795) trouwde op 24 nov. 1825 op Ameland met Grietje Fijkes. In de huwelijksakte wordt hij Jitze Jitzes de Jong genoemd. Hij overleed slechts 3 jaren later, op 24 mrt 1828, maar liet wel 2 kinderen na, die de familienaam verder droegen.

Met het zoekprogramma van TRESOAR, dat via www.tresoar.nl voor genealogisch onderzoek sinds de herfst van 2003 ter beschikking staat, kunnen thans gegevens uit DTB's over alle regio's in Friesland tegelijk onderzocht worden.
Met behulp van dit programma werd naar de herkomst van Hidde Yetses Pettertilla gezocht, die zich rond 1670 in Holwerd vestigde. Een nuttige aanwijzing werd vermoedelijk gevonden. In het trouwregister van de Hervormde gemeente te Wirdum van 1639 is vermeld, dat Hidde Jetses Paetertilla en Aeltie Aysma uit Wirdum daar in ondertrouw zijn gegaan. Dit is waarschijnlijk de Hidde Yetses Pettertilla, die zich rond 1670 in Holwerd vestigde en daar 2 kinderen liet dopen. Het is onwaarschijnlijk dat dit kinderen van Aeltie Aysma waren. Zij is vermoedelijk voor 1670 gestorven, waarna Hidde opnieuw is getrouwd met een ons niet bekende vrouw. Daar beide kinderen van Hidde (Yetse en Aagtie) een dochter hadden die Vrouck heette, is aan te nemen, dat ook Hidde's vrouw Vrouck heette.
Verder sneupen in de archieven van TRESOAR leidde tenslotte ook tot de herkomst van de naam Pettertilla. In het trouwregister van het Gerecht Baarderadeel is op 16 mei 1603 de derde proclamatie van het paar Jetse Hiddes uit Goutum en Aaff Everts uit Jorwerd vermeld, samen met de informatieve opmerking "NB Gehuwd in Pettertille". Bestudering van de originele akte leerde echter dat er helemaal geen toevoeging "Pettertille" bij staat. De Faf-medewerker die de klapper maakte wist dat Jetse Hiddes uit de familie Pettertille kwam en Aaff Everts uit de familie Buwalda en heeft die gegevens daarom toegevoegd, eigenlijk foutief want de bron geeft de toevoeging niet.
Hidde Yetses is vermoedelijk een zoon van Jetse Hiddes en Aaff Everts en de man, die de naam Pettertilla naar Holwerd bracht.
Nu de plaats van herkomst bekend was, konden nadere gegevens worden ingevuld. Zo gebruikte een bijzitter van Tietjerksteradeel in de 17e eeuw de naam Pettertille als familienaam (vriendelijke mededeling P. Nieuwland) en bestond er op het Stienser Oudland (tegenover Wijns) een boerderij "Petterhuis" en is zelfs nu nog de naam Petter(huister)tille bekend voor een sloot aldaar (vriendelijke mededeling D. Reitsma).

Samenvatting.
In Holwerd duikt rond 1670 de familienaam Pettertilla op. De herkomst van deze ongebruikelijke naam is herleid tot een brug op het Stienser Oudland. Tevens werd nagegaan waar de familie met deze naam gebleven is. Om navolgbare redenen werd de familienaam in Holwerd bijna in elke generatie gewijzigd. Na Pettertille, Paetertilla, Pettertilla en Patertille in de 17e eeuw, werd de familienaam, via Posthumus, Postmus en De Jonge in de 18e eeuw, in het begin van de 19e eeuw uiteindelijk De Jong. Het verhaal gaat dat een verre nazaat, J(etse) de Jong uit Dokkum, heeft geprobeerd om de oude familienaam Pettertille weer terug te krijgen, hetgeen hem niet gelukt is, de naam zou "te Fries" zijn!

Op deze plek tussen het Stienser Tichelwurk en Bartlehiem komt de Wurge (r.) in de Dokkumer Ee. Ergens over deze Wurge was eens de Pettertille gebouwd (een tille is een (eenvoudige) ophaalbrug. Boerderij en bruggetje zijn van recente datum. Van de Pettertille is niets bewaard gebleven.

Na afronding van dit artikel kwam E.J. Munnik (waarvoor dank) met het navolgende regest (via Tresoar, Archief Klooster Steenkerk, toegang 232-24) waarin een nog oudere Hidde Jetses voorkomt ivm Pettertille:
Heer Hendrickus Lyewerden (Leoverdie), prior, Pfysus (Fides) Gyelsma (Gheiltzme), priores, en Anne Douuema, subpriores, mede namens de conventualen van Smalene, verklaren voor 7 jaar ter leen ontvangen te hebben van Hydde Jettziez. te Pittertille bij Berleheem, ter verbetering van het dat jaar gebouwde huis in hun klooster, de somma van 200 gg, waarvoor zij hem gedurende die tijd verhuren 7 pondematen land in Pittertilsterfennen.; Actum anno XV LXI opten darden dach Augustus.
Datering 3 augustus 1561. NB Inv. nr. 1 Eind 16e eeuws afschrift op papier door notaris D. Nyenhuis.

Skiednis tichteby

WIERUM, IN ÂLD DOARP OAN SEE

Foppe Duinstra ([redacted]

De Franske tiid 3

Boer Meyer, maire fan Skiermûntseach, doar yn de Frânske tiid ek wol in kânske weagje. Hy is in frijbuiter, in bûtsiker en in slûker. As de douane foar in ûndersyk by him yn 'e hûs wol, keart er se by de doar. Hy kin dat dwaan, hy is de maire. Sy komme der net yn. In hiel trelit. Der wurdt fansels wol beklach oer him dien by syn mearderen mar dêr jout Meyer net folle om.

It moat earst op it slimst om better te wurden. Dan komt der gegrút, dat it net goed giet mei Napoleon, mar nimmen wit, wat der fan wier is. Yn de hjerst fan 1813 wurdt it dúdlik, dat der feroaring op kommende wei is.

Frij, nei 18 jier Frânske tiid

20 Novimber 1813

De Frânske tiid is net te fergelykjen mei de fiif jierren Dútske besetting. Der binne hiel wat ferskillen. De Frânsen binne mylder yn harren handelwize. It Fryske folk komt dêrom net sa massaal yn ferset lykas yn de Dútske tiid.

Dochs is der yn Nes en Wierum al lang in anty-Frânske stimming te fernimmen. Yn de maityd fan 1813, wurde der al geregeld "gendarmery" - plysjes - by de kastlein fan Nes ynkertierd om't de minsken te folle praatsjes krije yn de taapkeamer. Sy slagge opruiende taal út en skelle op "Zijne Keizerlijke Majesteit Napoleon".

Mar yn Novimber, as de grutte úttocht fan douanes, kustkannonniers en gendarmes mei oanhang ynset, en de Geallieerden yn oantocht binne, dan wurdt it noch rûziger.

Foar de maires is it hâlden en kearen. De Amelander maire Van Asbeck, nimt mei oaren yn Fryslân de lieding op him. Se hâlde harren noch in pear wike neutraal.

Sy bekenne noch gjin kleur, gjin flaggen op 'e toer, gjin oranje op it boarst. Dizze hâlding wurdt harren troch de measten kwea-ôf naam. Hjir en dêr giet it folk syn eigen gong. De Ljouwerter maire begjint ûngerest te wurden. Hy freget op 17 Novimber per brief oan syn kollega's yn Dokkum en Harns om him op'e hichte te hâlden mei de tastân.

"Stuur mij dagelijks een brief per trekschuit, of alles rustig is in uw stad. Ik heb gehoord, dat in Sneek de Hollandse vlaggen wapperen, doch niet hier. Er zijn daartoe nog geen orders gegeven door de Prefect. Daarom wordt zulks afgekeurd."

De Dokkumer maire tinkt der ek net oer om te flagjen. De Dokkumers fersykje dit dan hegerop by de waarnimmend Prefect van Sminia. *"Jou dy minsken no mar ta",* skriuwt dizze, *"om de rêst te befoarderjen*". Mar hy skriuwt der ek by, dat wa't de rêst fersteurt, string straft wurde sil. *"Ik zend onmiddellijk een corps Kozakken!"*
Kozakken, Russyske geallieerden, dat is rûch folk. Elk wit dat men dêr de gek net mei hawwe moat.
De maires hawwe it net yn 'e stokken hâlde kinnen want yn de Dongeradielen waaie oeral op 20 Novimber de flaggen fan de tuorren en de minsken litte de klokken bromme.

It giet mâl
Yn Wierum giet it der raar oan wei, de 20ste Novimber. De jonge bazen, oranjemannen, helje trije Frânsgesinde boeren fan de pleatsen op. It binne Knilles Durks Hartman, 22 jier, en syn broer Durk, 18 jier, (fan de âldpleats, - Iniapleats), syn neef Hartman Jorrits Hartman, 28 jier, dy't troud is mei Knillis syn suster Hiske, (fan de "pastorij-pleats") Sy binne neven fan maire Klaas Wynia.
Dizze mannen wurde meinaam yn de toer om dêr, ûnder twang, de klok te lieden, de hiele nacht. Minsken yn it doarp, dy't ek de kant fan de Frânsen oer hongen, krije it swier te ferduorjen. Sy krije net folle rêst dy nacht. By de doar wurdt roppen dat der sinten komme moat foar drank. "Oars slaan wy de ruten yn." Der sneuvelje hiel wat glêzen, ek fan de "pastorij-pleats". It sil Goasse Sipkes ek fêst net meisitten hawwe. It liket wol as is yn Wierum no de Revolúsje begûn.
De kasteleins fan Nes en Wierum stjoere letter rekkens nei maire Klaas Wynia omdat se sa'n skea hân hawwe om ‘t de minsken net betelje woenen. Earder hie hy dochs ek it drinken betelle? Klaas Wynia, dy't yn dy tiid de titel fan skout krigen hat, freget it gemeentebestjoer yn Ternaard de kasteleins de skea te fergoedzjen. Dêr binne se hiel snoad. Sy skriuwe: "As jo, skout, ferklearje, dat de kosten makke binne foar in folksfeest ta ere fan Z.K.H. de Prins, dan soenen wy jo miskien machtigje wolle." Klaas is poerrazend. Syn andert is: "Dit sil ik nea ferklearje! It wie gjin feest, it wie in kompleet oproer." Klaas Wynia freget, nei de reboelje yn Wierum, assistinsje by Van Asbeck. Dy stjoert him fjouwer Kozakken, dy't hjir en dêr de boel troch it gat sjogge. De Wierumers hawwe fêst goed mei harren kind. Kozakken meie wol in slokje.
Dan wurdt it wer wat rêstiger en wol Wynia de Kozakken wer kwyt, wêr't hy dan om fersiket. Hy is wat al te hastich want it feest yn Wierum is noch net dien, nei dizze rûzige Novimbernacht.

Dumny Romar
Yn Desimber 1813 komt der reboelje by de Wierumer tsjerke. Op in snein, as dûmny Romar - in patriot - mei it reau út Nes komt om yn Wierum te preekjen, wurdt hy op it hiem opwachte troch it jongfolk. As hy útstapt, begjinne se meiinoar te roppen : "heui!, heui!", en dan, as hy it tserkepaad oprint, roppe se: "Kees...Kees... Duvel...Duvel!" Foaral it wurd "duvel", sil dûmny net noflik yn 'e earen klonken hawwe. Mar hy klimt efkes letter dochs moedich de preekstoel op en giet foar yn 'e tsjinst as wie der neat bard. Mar hy hat it noch net hân. It jongfolk sit op de kreake. Tidens it foarlêzen fan de lêste psalm, giet it dêr sa oan wei, dat hy net fierder lêze kin. Nei it útsprekken fan de seine klinkt dêr wer it "heui... !", dat lûd troch de âlde Romaanske tsjerke fan Wierum klinkt. Dûmny Romar rekket wat feralterearre de tsjerke út. Bûten wurdt hy wer neiroppen en mei stiennen neigoaid, as hy ta Wierum útriidt. Hy is poer. Dit lit hy sa net sitte.
Hy skriuwt Klaas Wynia, wat him oerkaam is.
Wynia is der mei oan. Hy freget de Prefect -op 20 Desimber - hoe't it moat. "Help my, ik doar my sels dêr net te fertoanen en yn te gripen want ik bin dêr yn Wierum net wis fan myn libben." It wurdt in rjuchtsaak mar it rint op neat út. Dûmny kin net opjaan, wa't him misledige hawwe. Gjinien, sawol gemeenteleden as tsjerkeriedsleden, doar nammen te neamen om 't se bang binne foar kweade gefolgen.

Idealen
It ideaal sil bliuwe, salang 't de loften driuwe
yn hege trou, in keppel skiepkes, wyt ferbûn,
sa fredich tsjin it blau, al weidzjend sûnder kreauwen,
dy't fiere kimen sykje, en roze-read it leafjen yn de jûn.
Oan de oare kant broeit donkerblau ta ûntefreden kloften;
sy meitsje spul, troch de ien' en de oare te oerdriuwen:
omwinteling mei grut fertoan, in hearskjen oer de loften,
om dan it gelyk oer it lân, mei tongerslaggen út te skreauwen.
Oan alles komt in ein en yn de nacht lit mylde rein
de frede en de leafde bliuwe, wêr't moarn de loften driuwe.

VRAAG

Wie heeft meer informatie over Eye Sybes en zijn voorouders. Hij was te Oostrum arbeider volgens de quotisatiekohieren 1749 en had waarschijnlijk broers Sybe en Anne. Hans Zijlstra, [redacted]

WIE ZIJN DE MAN EN VROUW OP DEZE FOTO?!

J.B.J. Wüst, [redacted]

In De SNEUPER nr. 54 (maart 2000) staat het artikel over het "koopmansgeslacht Wüst uit Dockum" van Theo Wüst (speurwerk) en Reinder Tolsma (tekst). In deel V, over het echtpaar Christiaan Wüst (*1798 +1848), getr. (1819) met Anna E.T. Westers (*1797 +1861), staan als kinderen (totaal 8) vermeld o.a. Christiaan (*1820) en Johannes (*1822). Theo Wüst volgt verder de lijn van Johannes. In mijn artikel volg ik even de lijn van Christiaan. Deze Christiaan (*1820+1861) trouwt (1843) met Josepha Flierl (*1820+1914). Uit dit huwelijk worden geboren:

1. Laurentius Bonifatius (*1844+1932)
2. Christiaan(*1848+1902)
3. George (*1852+1905)

Laurentius (*1844+1932) trouwt (1873) met Saapke Klaver (*1850+1915). Uit dit huwelijk worden geboren 13 kinderen, waarvan Christiaan Paulus Thomas (*1877+1904), Alle Frans (*1881+1966), George (*1882+1963), Frans (*1884+1949), Isaac (*1889+1956) en Anne Tjeerd (*1894+1984), samen met hun vader Laurentius, koopman van beroep, werkzaam waren in het bedrijf L. Wüst, later L. Wüst en Zoon. Deze Zoon was Christiaan (*1877+1904). Dit bedrijf werd opgericht in Dokkum in 1895 en verhuisde in 1924 naar Amsterdam, Herengracht 68. In dit grachtenpand van vijf verdiepingen bivakkeerden de vijf firmanten op wat genoemd werd het "privékantoor",waar die vijf firmanten met hun vader Laurentius ook nog eens vereeuwigd waren op zes fotoportretten op posterformaat. Tot de volgende verhuizing in 1967.

Buiten deze portretten hing er alleen nog een pentekening (reproductie) van Ids Wiersma, voorstellende het oorspronkelijke pand te Dokkum, De Gulden Butterton, aan de Boterstraat/Hoek Op de Fetze, waarvan nu slechts een gevelsteen uit 1643 resteert en welk pand de bakermat van de firma is.

Welnu, onderhavige foto(23x35cm) hing daar tussen al die portretfoto's als een vreemde eend in de bijt. Pas onlangs hoorde ik van een zoon van George (*1882+1963) dat deze laatste hem in lang vervlogen jaren eens heeft gezegd dat dit echtpaar zou zijn Bernard Woltring (*1828+1867) en Jacoba Flierl (*1830+1858). Wat dit echtpaar betekende voor het bedrijf L.Wüst & Zoon is mij volkomen duister. Het zal wel een financiële achtergrond hebben, maar bewijzen daarvoor zijn niet gevonden. Die financiële steun zal dan zijn gegeven tussen 1828, geboortejaar Bern. Woltring, en 1867, sterfjaar Bern. Woltring. Laurentius B. Wüst (*1844+1932) was toen hooguit 23 jaar en beginnend koopman in een

eenmanszaak, die op 29jarige leeftijd trouwt (1873). M.a.w. genoemde steun ging naar de eenmanszaak L. Wüst en niet naar de latere firma L.Wüst en Zoon.

Bernard Woltring (*1828+1867) en Jacoba Flierl (*1830+1858)

Het feit dat Jacoba Flierl, echtgenote van Bernard Woltring , een zus is van b.g. Josepha Flierl, (*1820+1914), echtgenote van Christiaan Wüst (*1820+1861), en dat hun beider vader ook Laurentius heette, Laurentius Flierl (*1790+1852), wijst op enige relatie, welke dan ook. Wellicht dat iemand, b.v. van de familie Flierl, Woltring of Wüst opheldering kan geven.
Laurentius Flierl had nog een derde dochter, Hermana (*1822 +1887), die getrouwd was met Gerard Ed. Becker (*1811+1881). En het echtpaar Woltring-Flierl had, voorzover mijn documentatie luidt, tenminste een dochter, Catharina Hendrika, die getrouwd was met Petrus Swildens en een zoon Laurens (*1854+1930), die getrouwd was met Philippine Raken.
Met deze achtergrondinformatie hoop ik wat nazaten te bereiken, die verdere opheldering kunnen geven. Het is in ieder geval een fraaie foto van een fraai stel. Johan Wüst AFzn, Amstelveen. tel.020-6430160.

TOEVALSVONDSTEN IN HET BESTUURLIJK PROVINCIAALARCHIEF VAN FRIESLAND

Anton Musquetier ([redacted]

Invt. 6626, 487 e.v. , d.d. 07-04-1814 Cohier van Quotisatie over het jaar van 1813 met namen van 278 inwoners van Hallum (24)
Invt. 8285, 615/2 d.d. 19-06-1840 Dossier met enkele honderden namen van vele gemeenten betreffende Uitvoer van Wijn en Sterke Dranken met naam en Woonplaats van de uitvoerder en dito van degene waar het naar toe wordt uitgevoerd.
Invt. 6630, 943, d.d. 01-08-1814 Lijst met 22 namen van Inwoners van Birdaard, betreft onwillige betalers aan de kerk.

Bij onderstaande handgeschreven brieven heb ik geen bronnen vermeld, ook al omdat vele brieven zeer zwak zijn, wilt u toch een copie dan kan dat en wil ik die wel tegen kostprijs voor U maken.
09-04-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Grietje Rinsma weduwe van Doeke Ritskes Smeding betreft een erfenis, waarin genoemd worden o.a. Margaretha Ferwerda, Abraham Ferwerda, Benjamin Douglas Siccama wed. Adrianus Veth, Doetje Ferwerda, Jan Koopmans, Abel Siccama, Rinse Siccama, S. Haakma Tresling, Maria Ferwerda, met handtekeningen van Grietje Rinsma weduwe van Doeke Ritskes Smeding, Benjamin Douglas Siccama wed. Adrianus Veth, M. B. Hilarius, J. Coopmans en ?? Tresling
10-06-1840 betreft erfenis van Roelof Lourens baersma, Luitzen Klazes Dijkstra, Neeltje Klazes Dijkstra, Tjomme Klazes Dijkstra te Dokkum , Handgeschreven brief met handtekening van Neeltje Klazes Dijkstra,
12-06-1840 Handgeschreven brief met handtekeningen van o.a. Johannes Kornelissen Rooms Katholieke Priester te Bakhuizen, Bauke Sjoerds van der Meer, Kerk en Armvoogd, en nog 38 handtekeningen van leden van genoemde kerk.
15-06-1849 Handgeschreven brief met handtekening van Hermanus Meulenkamp, 2e Luitenant Mob. Vriesche Schutterij, nu te Kampen.
17-06-1840 Handgeschreven brief met handtekening van Christiaan Harmens Ebbens te Hallum
17-06-1840 Handgeschreven brief met handtekening van Sietze Oedzes Wijma geb. 03-07-1816 te Augustinusga
d.d.25-10-1814 en d.d. 00-10-1814
Brief met 75 handekeningen van inwoners en leden van de Landstorm van de Vlekke Makkum (Vlekke is een Dorp), verkorte inhoud komt er op neer

dat ze geen vertrouwen hebben in de schout Freerk Ymes Tichelaar die zigzelf Luitenant Colonel wil maken over de Landstorm maar dat ondergetekende alle vertrouwen in deze man hebben verloren omdat hij in de Herberg de Swaan tegenover Simon Cornelis Haringa KaarsemakerJan Snijdelaar Meester Chirurgijn en Reinder Doekeles Yntema Koopman van beroep heeft gesegt of zij wel gehoord hadden dat Buonaparte zich zou inschepen om van het vaste land te vertrekken over welke gezegde zij zig verheugden het wekt hem schout F. Y. Tichelaar voornormd zodanig in drift vervoerde dat hij zijde dat er nooit zulke goede wetten waren geweest als die door Buonaparte waren gemaakt enz. enz
04-06-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Gabe van Asperen en Klaas Piers Sjollema in functie als Kerkvoogden
20-05-1814 e.v. Handgeschreven brief met handtekening van Aarnt Sitses Aarnts, Aldert Lucas Jonker, Takle Jans Poppes en Brand Hendriks van der Goot
20-05-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Evert Roelofs Bakkerus te Metslawier
20-05-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Willem Bartelds de Boer te Metslawier.
20-05-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Jan Slagman te Metslawier en Oostdongeradeel
20-05-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Gerben Ynzes Tuinma (Tuma)
20-05-1814 Handgeschreven brief met handt. van Marten Jans Kuiper
00-08-1814 Handgeschreven brief m handt. Weduwe Sandt van Nooten
25-08-1814 Handgeschreven brief met handtekening vanWybren Douwes Hooghiemstra en Tjeerd Klazes Hibma te Nieuwland (Nijland)

30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Klaas Gerbens Klaver. te Niawier 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Hendrik Klazes Vlasma(n) te Niawier, 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Klaas Klazes Noorder te Niawier, 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Gosse Jakobs Miedema te Niawier, 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Geert Jogchums Zijlstra te Niawier, 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Tjomme Tjerks Wytsma te Niawier, 30-07-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Klaas Gerbens Klaver. te Niawier, 27-08-1814 Handgeschreven brief met handtekening van Pier Ages Lusthof aan Willem Frederik Souverein Vorst der Nederlanden , Prins van Oranje Nassau.

GEERT JOGCHUMS ZIJLSTRA LEGT VERKLARING OVER DORPSGENOTEN AF IN 1814

H. Zijlstra, [redacted]

Op de site http://members.home.nl/musquetier/ vindt u een index met familienamen die voorkomen in stukken van het Provinciaal Bestuurlijk Archief van Friesland. Deze site wordt bijgehouden door Anton Musquetier. Als u een familielid vindt, kunt u copieën tegen kostprijs opvragen als u hem mailt op [redacted]
Vaak bevatten deze stukken hele aardige verhalen en gebeurtenissen die uw kale genealogie een stuk levendiger maken.
Zo vond ik zelf mijn voorouder Geert Jogchums Zijlstra, de man die voor onze familie in 1811 de familienaam Zijlstra aannam, naar de Ezumazijl. Geert werd gedoopt op 20 September 1767 te Anjum en trouwt op zijn 31e op 26 mei 1799 te Niawier met Gertje Pieters van der Herberg. Zij werd geboren op 22 maart 1775 te Niawier, waar ze op 16 April werd gedoopt als dochter van Pieter Gerbens en Aukjen Sakes.
In 1801 wordt Geert genoemd in het Speciekohier van Niawier als bewoner van huis no. 49, met de vermelding 'te voren dienstbaar'. Het huis heeft 1 schoorsteen. In 1803 staat vermeld dat hij is vertrokken naar huis no. 38, waar hij eveneens 1 schoorsteen, maar ook 1 koe bezit.
In mei 1804 verkoopt Geert, samen met zijn broer Tjerk, zus Antje (met consent van haar man Folkert Sjoerds Elsinga "zekere huizinge, hovinge, bomen en plantagien staande en gelegen op Ezumaburen". Dit was hun ouderlijk huis dat in 1769 gekocht was. Vader Jochum Geerts (1740-1804) was net overleden. De bezitting had ten Oosten Johannes Sjoukes, ten zuiden de zijlsrijd (het watertje naar de Ezumazijl), ten westen Hendrik Slaper en ten noorden de reed. Een reed is Fries voor onverhard pad. Voor 315 carolieguldens wordt het huis verkocht aan Jan Minnes en Maijke Tijssens. Op dat moment is Harke Jacobs nog huurder van het pand. Het huisje met moestuin stond op het terpje bij het Munnikshuis in Ezumaburen, waar nu de boerderij Eben Haëzer van Heeringa staat. Op de kadastrale kaart van 1832 van Anjum staat het aangeduid als nummer 839 en 840. Het feit dat Geert is opgegroeid in de buurt van de zijl heeft hem blijkbaar doen besluiten zijn achternaam hieraan te verbinden.
Tijdens een veiling in 1812 had Geert het hoogste bod op een huis in Niawier gedaan, samen met zwager Sake Pieters Wierstra, dat in latere actes steevast als huis no. 4 wordt genoemd.
In 1814 werd van hem en zijn mede-dorpsgenoten Klaas Gerbens Klaver, Hendrik Klazes Vlasma(n), Klaas Klazes Noorder, Gosse Jakobs Miedema

en Tjomme Tjerks Wytsma gevraagd een verklaring af te leggen, dat Jan Eeltjes en Doetje Gerbens niet of nauwelijks in staat waren te werken. Blijkbaar waren deze verklaringen nodig om een uitkering voor het echtpaar veilig te stellen. En wonder boven wonder zijn deze brieven bewaard gebleven. De brieftekst is duidelijk gedicteerd en niet door iedereen afzonderlijk bedacht en opgeschreven. Aan de (herkenbare) beverige handtekening van Geert Jogchums Zijlstra is te zien dat dit het enige van de brief is, wat werkelijk van zijn hand is. Ieder diende echter afzonderlijk de brief in rond 30 juli 1814. Hierbij de transcriptie:

Geert Jogchums Zijlstra, wonende te Nijawier; verlaart waarheid te zijn; precenteerde zulks met Ede te zullen staven dat Jan Eeltjes en Doetje Gerbens geduurende dien tijd dat zij te Nijawier hebben gewoond; niet in Staat geweest zijn zich zelf te kunnen onderhouden, dat Jan Eeltjes nimmer meer dan een halve dag huur heeft kunnen verdienen zijnde zijn toestand zeer zwaklijk, dat Doetje Gerbens tot subsistentie van haar huisgezin nimmer iets heeft kunnen toedragen als zijnde zeer zwak van gezicht; zoo dat zij volstrekt ongeschikt was om op het veld en in een woord buitenshuis te werken; voorts verklaard den Declarant, dat hun zoontje bij een ieder werd aangemerkt als zeer dom niet alleen, maar zelf als niet ten vollen bij zijn verstand zijnde en uit dien hoofde niet geschikt om van veel nut te zijn voor het huisgezin.
Nijawier den 20 Julij 1814, Geert Jochems Zijlstra (handtekening)

TREFWOORDENLIJST GENEALOGIE

In de verwachting velen een plezier te doen met deze aankondiging van de "Trefwoordenlijst Genealogie, 3e editie" verzoek ik u, hiervan melding te willen maken op de website en/of in het verenigingsblad.
Ter informatie; In de 3e editie zijn op 311 bladzijden ca 14.000 trefwoorden opgenomen, die voorkomen op de akten tussen 1400 en 1900 in het Latijn, OudmiddelNederlands, Frans, Duits en Vlaams
Ook nu weer gratis ter inzage en indien gewenst te downloaden op mijn website www.dumont-andre.nl.
Wie niet zelf de 311 bladzijden wil uitprinten kan ook weer bestellen in boekvorm. De bijdrage voor de print-, verzend-, en overige kosten zijn dan € 17,00.
Bestellen kan door het zenden van een e-mail d.m.v. de knop "Woordenlijst bestellen" op mijn website www.dumont-andre.nl, het zenden van een (bestel)brief aan Dumont Andri, Kruisstraat 112, 5341 HG Oss (Nederland) of met een e-mail aan [redacted]

BESMETTELIJKE ZIEKTE IN NES, 1816(1)

Reinder Tolsma ([redacted]

"Nes, 21 Januari 1815 (*moet 1816 zijn, RT*)

Waarde oom!
daar ik thans siek of de koorts heb, die mij verschrikkelijk Zweten doet, en docter Noordenbos, die over mij practiseert, spreekt alle dagen dat de heer doctor Colon, kome sal, omreden dat hier sulk een sware Rotkoorts of besmettelijke siekte om gaat, dat er binnenkort in dit klein dorpje al tien gestorven zijn waaronder 5 van mijn Jaaren, onder andere de Veldwachter Balling en de Schoolmeester, indien er geen verandering komt, bestaat ons dorp over een jaar niet meer uit die menschen, die het thans bewonen, mijn verziek is, om den avond naar de heer Colon te gaan om te seggen, dat hij maandag hier te Nes koomt, ik wensch Ulieden alle eene bestendige gezondtheid en mij een spoedig herstel, blijve met vertrouwen
Uwe onderdanige Neef Douwe Stallinga.
Aan: De koopman G. Kamminga woonende in de Speelmanstraat te Leeuwarden. Spoedig zondagavond noch te bezorgen." (2)

Deze noodkreet van een doodzieke Douwe Stallinga moest op diezelfde zondag 21 januari nog bezorgd worden bij de President der Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht in Vriesland, J. Vitringa Coulon. Deze had echter al twee eerdere brieven over de toestand in Nes van de Heelmeester Johannes Ulbes Noordenbos van Oosternijkerk ontvangen en was daarom reeds op de hoogte van de uitgebroken epidemie van Rotkoorts (buiktyfus?)(3).
Nu wilde Stallinga wel graag, net als Noordenbos trouwens, dat Vitringa Coulon naar Nes kwam, deze dacht daar zelf anders over. Uit een reconstructie blijkt dat waarschijnlijk al op 12 januari een eerste brief van J.U. Noordenbos naar Vitringa Coulon is gestuurd waarin hij melding maakt van de "Epidemische of Besmettelijke Ziekte" die uitgebroken is in Nes. Vitringa Coulon moet Noordenbos toegezegd hebben dat hij langs zou komen (zoals ook uit de brief van Stallinga blijkt) want de tweede brief die Noordenbos naar Leeuwarden stuurt, begint alsvolgt:

"Wel Edele Heer!
Woensdagmorgen heb ik mijn knegt volgens afspraak by't schip gezonden,

en ben blijde dat UWEdele 't niet gewaagd heeft hier te komen, wijl het alhier buiten gewoon hoog water was, en er grote gaten in de wegen gescheurd zijn, die men niet kan mijden, wijl 't voor't grooste gedeelte thans onder water is, op zommige plaatsen wel drie à 2 ½ voet.

Vitringa Coulon is dus op de eerste brief (die niet bewaard is gebleven) niet gekomen, al zag Noordenbos daar erg naar uit, zo schrijft hij zelf in zijn brief:
"Evenwel had ik zoo'n groot verlangen UWEdele hier te zien, dat ik UWEdele ten vriendelijksten verzoek, gelegenheid te maken wijl het met de ziekte in plaats van beter, erger wordt, hoewel ik de beste praecautien en volgens mijn gissing, ook de gepaste medicamenten aanwend; een en twee malen bezoek ik ze dagelijks."
Dan beschrijft hij enkele ziektegevallen:
"Woensdag heb ik er een verloren, die volgens mijn gissing een pestileuse ziekte had; met het twede etmaal was hij doodswak, handen en voeten koud en de gehele ledematen waren bont, omtrent als verbrand schenen, maar zagen meer naar het blauwagtige; ik heb hem hoewel de punt van de neus koud en verdere flekken ter grote van een stuiver en kleiner over 't gehele lich. had, met de kina campher. en op. behandeld, en bestendig hete wijn met suiker laten toedienen, tot hij den geest gaf."
Dokter Noordenbos heeft deze overledene direct laten begraven en de nabestaanden verboden om een leedmaaltijd bij de begrafenis te houden, zoals blijkbaar de gewoonte was. Daarnaast is het gehele huis van de overledene uitgerookt. Er zijn op dat moment nog twee ernstige gevallen waarvan er één waarschijnlijk deze dag nog zal sterven volgens Noordenbos, hoewel de ziekte erg verraderlijk is. Soms schijnt de ergste crisis bezworen te zijn waardoor de dokter geneigd is om een gunstige voorspelling te doen over het verloop van de ziekte, de zieke zelf vraagt zelfs al weer om gekookte karnemelk en beschuit, terwijl de volgende dag de patiënt hoge koortsen heeft, koude rillingen, hevig begint te woelen en alles verfrommelt wat in zijn handen komt.
Bij een andere patient was de ziekte waarschijnlijk naar het hoofd gestegen want zij "delireerde sterk; dat den volgenden dag zoo sterk was, dat ik half bevreesd wierd ofze niet gehelig dol zou worden, thans is ze aardig bedaard".
Tenslotte vertelt Noordenbos dat de afstand van Dokkum (waar Vitringa Coulon met de trekschuit naar toe kon komen) naar Nes ongeveer 1 ½ uur gaans is, 's zomers welteverstaan want de wegen zijn nu zo slecht dat óf een gids óf een paard nodig is om behoorlijk in Nes te kunnen komen.
Op deze tweede brief besluit Vitringa Coulon dan toch maar naar Nes te komen, al heeft hij toestemming nodig van de Gouverneur van Friesland.

Hij verstuurt deze brief op zondag (dus op dezelfde dag als de brief van Stallinga). Hij doet kort verslag van de gebeurtenissen zoals Noordenbos ze hem heeft doorgegeven en klaagt dan:
"...doch eendeels is de reis na Oostdongeradeel thans zeer bezwaarlijk en ook kan ik niet ontveinzen dat ik weinig lust hebbe met de behandeling van Epidemische ziekten mij te bemoeijen en mij zelf in gevaar te stellen, door dien mij tot nog toe niet eens mijne reiskosten ter gelegenheid der Epidemie van de Roode loop te Nes, van die te Ternaard en van die op Dronrijp vergoed zijn..." Hij grijpt deze gelegenheid aan om te vragen hoe hij zijn onkosten dan wel vergoed kan krijgen!!
Toch gaat hij op maandag 22 en dinsdag 23 januari op onderzoek naar Nes. Het verslag dat hij op woensdag 24 januari schrijft aan de Gouverneur vertelt het verloop van de ziekte. Deze is waarschijnlijk begonnen nadat een meisje ziek van Wetsens ("alwaar voor eenige weeken insgelijk deze ziekte geweest is", (7)) was teruggekomen bij haar ouders in Nes. Dit gehele gezin is ziek geworden en nadien de buren en zo geraakte de ziekte het hele dorp door. Dat duurde al meer dan vier weken en in 15 huizen waren er al zieken geweest ("doch waarvan sommige door meer dan <u>een</u> huisgezin bewoond worden"). Er waren nog 15 mensen min of meer gevaarlijk ziek en 19 waren er geheel of grotendeels genezen. Dat de epidemie nog niet voorbij was ("nog verre af dat de ziekte zal cesseren") bleek omdat er op dezelfde dag dat Vitringa Coulon zijn onderzoek deed, nog eens drie nieuwe gevallen waren ontdekt in drie verschillende huizen "welke tot nu toe van de ziekte waren vrijgebleven".
Vitringa Coulon heeft met Noordenbos overlegd over een enigszins andere wijze van behandelen ("hoewel ik anders alle reeden hebbe over zijne vlijt en behandeling voldaan te zijn") en de Adjunct Schout opgedragen zich aan de voorgeschreven maatregelen te houden zoals het snel begraven en het verbieden van leedmaaltijden. De grootste zorg van Vitringa Coulon is echter het gevaar van het verder verspreiden van de ziekte. Naar hem werd verteld was de smid van Nes, nadat zijn kind was gestorven, naar Holwerd gegaan en intussen zelf ook ziek geworden, zodat "bereids twee van aldaar overleden zijn"(8).
Het stelt daarom de Gouverneur voor om "de respective Gemeentebesturen in de geheele provincie aan te schrijven, zowel nu <u>als in t vervolg</u> altijd, zoveel mogelijk is toe te zien, dat geene zieken indien slegts de geringste vermoeden is, dat de ziekte van eene besmettelijke aart is, uit de eene gemeente of Dorp naar een andere worde vervoerd – alsmede verhuizingen naar een andere dorp of plaats te beletten, tijdens eene besmettelijke ziekte in hun gemeente of dorp zich geopenbaard heeft, en dezelve niet ten enemale heeft opgehouden."
Verder moeten de gemeentebesturen worden herinnerd aan het bepaalde

in de wet van 20 maart 1804 waarin staat dat het verplicht is om aan de Provinciale Comm. door te geven indien er in hun gemeente een ziekte van besmettelijke aard heerst.
Op 25 januari stuurt de Gouverneur als reactie op dit verslag bericht naar de randgemeenten Ternaard, Holwerd en Metslawier, een bericht dat op zaterdag 27 januari in Ternaard aankomt: "houdende invitatie om op het naauwkeurigst te letten op de van Nes komende Personen; en dat tijdens gene verhuizingen uit besmette huisen geschiede"(4).
Pas op maandag 29 januari komt dit onderwerp op een vergadering van Gedeputeerde Staten aan bod(5). GS nemen de aanbevelingen van Vitringa Coulon in z'n geheel over, vooral omdat de ziekte intussen "door de ontijdige verhuizing van een huisgezin uit opgemelde Gemeente in het Dorp Holwert was overgebragt". De gemeenten worden tevens gewezen op de boete van 5 gulden die op verzaken van hun plicht staat.
Dit bericht komt pas op zaterdag 3 februari in Ternaard aan(4) waarmee kan worden vastgesteld dat tussen het eerste bericht van Noordenbos op 12 januari en de aankomst van de maatregelen van GS bij de verschillende gemeenten in Friesland maar liefst 22 dagen zijn verlopen! Tellen we daar nog bij op de tijd die Noordenbos liet verlopen voor hij zelf aan de bel trok, dan kan zelfs worden gedacht aan meer dan drie maanden, gezien onderstaand rijtje van sterfgevallen in Nes.

1. 17-10-1815 Antje Beerends Bouma oud 4 jr, huis 19
3. 17-11-1815 Haar vader Berend Nannes Bouma 32jr grofsmid huisnr 19
2. 12-11-1815 Antje Wijnzens de Vries 2 weken, huisnr. 9
4. 11-12-1815 Antje Teekes 52 jr moeder v. Berend N. Bouma, huisnr 4.
5. 11-12-1815 Welmoed Samuels, 47 jr, huisnr. 146
6. 19-12-1815 Sjolle Jans van der Ploeg, 43 jr, huisnr. 43
7. 21-12-1815 Lucas Brongers Brunia, 76 jr, gardenier, huisnr. 22
8. 12-1-1816 Sijtze Teunis de Waart 32 jr onderwijzer, huisnr. 31
9. 17-1-1816 Balling Klazes Mollema 33 jr veldwachter, huisnr. 24

Beide laatsten waren de naaste buren van Berend Nannes Bouma en zijn dochtertje.

10. 20-1-1816 Hendrik Daniels Sijtsma 33 jr buurman van Mollema nr 23
11. 23-1-1816 Nieske Sijbrens 60 jr moeder van Mollema, huisnr 34
12. 6-2-1816 Aafke Jacobs 50 jr, huisnr 35
13. 7-2-1816 Grietje Bouwkes 21 jr, dochter van Aafke Jacobs, huisnr 35

Vrijwel alle genoemde personen woonden in wat nu de Hoofdstraat en de Kaatsbuurt te Nes wordt genoemd(6).
Het is duidelijk dat het meisje dat de ziekte van Wetsens meenam, Antje Berends Bouma moet zijn geweest. Omdat bekend is dat de incubatietijd van tyfus ongeveer twee weken is, terwijl de ziekte zelf wel 4 tot 5 weken kan duren, kloppen de opeenvolgende data van overlijden wel redelijk.

Tevens klopt de opmerking van Douwe Stallinga dat er reeds 10 personen gestorven zijn, waaronder 5 van zijn leeftijd. Stallinga zou in 1816 30 jaar worden. Hij heeft zijn ziekte overleefd, werd ontvanger van Nes en boer op "Groot Monnikhuis". Na hem woonden er nog twee generaties Stallinga op deze boerderij waarom deze boerderij ook wel "Stallinga's pleats" wordt genoemd.

Noten:

1. Met dank aan A. Musquetier die mij opmerkzaam maakte op dit dossier.
2. Deze brief en ook de andere te citeren brieven komen uit Tresoar, Archief 11, nr. 6647, Ingekomen Stukken 4e divisie, januari 1816.
3. Meest waarschijnlijk is bacillaire buiktyfus gezien de diarree, koorts en septische verschijnselen. Huidverschijnselen kunnen verwijzen naar de term rotkoorts (echter ook in gebruik bij veepest). De bacil verblijft in de faeces waarna besmetting plaatsvindt door aanraking daarvan of daarmee besmet water, voedsel enz. (vriendelijke mededeling C.F. v.d. Lugt)
4. Streekarchivariaat Dokkum, Arch. Westdongeradeel (1640-1816) nr 280
5. Tresoar, Archief 11, nr. 643, Resolutieboek Ged. Staten, bl. 186
6. Vriendelijke mededeling van Gerrit de Jong, Nes, die ik ook dank voor het nakijken van de tekst en zijn verdere bijdragen aan dit artikel
7. In Wetzens sterft op 20-5-1815 Baukjen Andries en op 28-7-1815 haar vader Andries Pieters Westra in huis 6. In huis 8 sterft op 1-9-1815 Wytske Roelofs, oud 53 jaar. Verband is niet aangetoond.
8. In Holwerd is op 23-1-1816 Geert Lammert Beekmans, 19 jaar oud, overleden, precies op genoemde dag. Dan zijn er in de eerste drie weken van februari nog eens 6 personen overleden, mogelijk heeft dus ook hier de epidemie nog eventjes huisgehouden. Huisnummers allemaal rond de 70!!

"Er heerschte eene Stilte des grafs.....".

OP PAD MET EEN SCHOOLOPZIENER DOOR DANTUMADEEL OMSTREEKS 1842

Dirk R. Wildeboer

Ds. Nieubuur Ferf was naast zijn ambt van predikant te Burgum, werkzaam als schoolopziener van 1815 tot 1858 in de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadeel, Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel. Van zijn schoolbezoeken maakte hij verslagen, die in kopie bewaard zijn gebleven. Deze verslagen, die moesten worden opgezonden naar de Provinciale Commissie van het Onderwijs te Leeuwarden, geven een interessant beeld van het lager onderwijs in de eerste helft van de 19de eeuw. Destijds waren er nog alleen openbare scholen. In dit artikel maken we de belevenissen mee tijdens zijn bezoeken aan de scholen te Akkerwoude, Dantumawoude en Driesum. De dorpen Akkerwoude, Murmerwoude en Dantumawoude. kregen later de naam van Damwoude.

Inleiding.

Ds. Horatius Nieubuur Ferf kwam uit een Leeuwarder geslacht en werd geboren op 17 september 1776. Zijn vader was een achterkleinzoon van de stamvader Horatius Ferf, in 1658 notaris te Leeuwarden. Het geslacht had een invloedrijke positie; omstreeks 1900 verliet het Fryslân. Volgens de Encyclopedie van Friesland (1958) was deze onderwijsinspecteur het type van de vrijzinnige predikant-schoolopziener uit zijn tijd.

Er was destijds onrust in de hervormde kerk vanwege de afscheiding, begonnen in 1834. Dit speelde in zijn eigen gemeente, maar ook in de dorpen van Dantumadeel die hij bezocht. Hij schreef dan ook geregeld over de "zeer zonderlinge en separistische gevoelens" van verschillende onderwijzers. Deze "gevoelens" waren hem een doorn in het oog. Hij vond dat deze een nadelige invloed hadden op het onderwijs. Behalve zijn predikantschap en de functie van schoolopziener. was hij op andere terreinen actief, zoals in "Het Nut van het Algemeen". Ds. Ferf heeft er voor gestreden dat er een school kwam in het armhuis op de Burgumerheide. Hiervoor werd de eetzaal gebruikt. Want, zo schreef hij aan de autoriteiten: "de kinderen lopen als beesten in de heide rond en zijn door hunne bedelarij de ingezetenen en de bewoners van de omliggende dorpen niet weinig tot last".

Schoolwet
In 1806 kwam de eerste nationale schoolwet tot stand. Deze wet stelde bepaalde eisen, waaraan het onderwijs moest voldoen en een controle door inspecteurs, in die tijd nog schoolopzieners genoemd. De onderwijzers moesten bepaalde bevoegdheden bezitten (eerste, tweede, derde en vierde rang). Wie enige bedrevenheid in lezen, schrijven en rekenkunde had, werd meester van de vierde rang. Van die van de derde rang werd bovendien geëist, dat zij enige kennis bezaten van de beginselen van de nederlandse taal en met breuken konden rekenen. De onderwijzers van de tweede rang moesten ook enige kennis hebben van aardrijkskunde en geschiedenis en voor de klas in ieder opzicht voldoen. Voor de hoogste rang moest men bovendien bekend zijn met de beginselen van de natuur- en wiskunde en zeer beschaafd optreden. De getuigschriften van de derde en vierde rang bleven maar twee jaar geldig en daarvoor moest men telkens opnieuw examen doen. In het district van de schoolopziener Ferf vond men uitsluitend schoolmeesters van de tweede en derde rang. De door deze wet omschreven doelstelling was de opleiding tot maatschappelijke en christelijke deugden.

We volgen nu de sporen van Ferf en komen aan bij onderstaande scholen met hun onderwijzers.

School te Akkerwoude
Onderwijzer: Sybolt Douwes Feenstra, geb. 1806/07 te Kubaard (Hennaarderadeel), z.v. Douwe Broers Feenstra en Hylkjen Johannes Lenz; tr. in 1827 te Wonseradeel met de 18- jarige Klaaske Sytses Kooistra, d.v. Sytse Eeltjens Kooistra en Trijntje Hanses Risselade. Feenstra stierf te Dantuma-deel in 1876.
De inspectuur schreef over zijn bezoek op 23 juni 1842 o.a. het volgende:
"Het was praecis 9 uur toen ik deze school binnen trad. Er waren eenige kinderen, maar geen onderwijzer. Ik wandelde de school eens rond, vond op den lessenaar boeken, die daar niet behoorden, merkte eene nonchalance en onzindelijkheid op, er kwamen meer kinderen en eindelijk de zeer verwarde onderwijzer Sybolt Feenstra, bezittende den 3e rang, goede verstandelijke en zedelijke hoedanigheden. Maar berucht wegens zijne separistische gevoelens over de Godsdienst, waarmede ik mij evenwel nimmer met hem, zelfs van verre niet, had ingelaten. Hij ontving mij zeer vriendelijk. Hij gebood den kinderen op hunne plaats te gaan en opende het onderwijs met een gebed dat een separist, voorzeker bij uitstek wegens inhoud en toon, zoude hebben bevallen, omdat het woord genade er niet in was vergeten".
De schoolopziener was niet tevreden over het lesgeven. Hij vond dit

"werktuigelijk" en de leerlingen gedroegen zich wat onverschillig en toonden dan ook weinig belangstelling.
Verder deugden de leeslessen niet. De kinderen "verstonden niet wat zij gelezen hadden". Ook hier werd de onderwijzer op gewezen. "Hij verontschuldigde zich hierover en was bedremmeld, bleef zeer vriendelijk, liet mij zelfs een kop koffy brengen als wilde hij daarachter zijn hoogst gebrekkig onderwijs verbergen. Ik had genoeg gezien en vertrok".
Schoolopziener Ferf bracht op 3 april 1843 weer een bezoek aan de school. Het leek nu allemaal veel beter dan tijdens het vorige bezoek. Ferf dacht dat zijn "hoogernstige missive" waarschijnlijk had geholpen. "De kleinen waren werkzaam, de middelste klasse schreef en de hoogste klasse las uit de Bijbelsche Geschiedenis". Met een hartelijke handdruk werd afscheid genomen. Zo kwam het dus allemaal weer goed.

School te Dantumawoude
Onderwijzer: Klaas Alberts Kuipers, geb. 1797 te Jelsum (Leeuwarderadeel), z. v. Albert Kuipers en Tjitske Jans; tr. 1819 te Leeuwarderadeel met Fokje Ruurds Stookstra, d.v. Ruurd Feikes Stookstra en Akke Gerrits. Kuipers stierf te Dantumadeel in 1851.
De schoolinspecteur bezocht de school op 8 september 1841. Ook deze onderwijzer had dezelfde godsdienstige gevoelens als zijn collega in Akkerwoude. Kuipers gaf les aan 41 jongens en 31 meisjes "hetwelk zoo droog, zoo naargeestig, zoo werktuigelijk was en waaruit men zag dat de man het deed om den broode". Een jaar later in 1842 was het volgende bezoek en Ferf rapporteerde: "Klaas Kuipers, heeft goede verstandelijke en zedelijke hoedanigheden, was vroeger een ijverig man, maar helaas! later door zijne separistische gevoelens zeer achteruitgegaan. Zijn melancholie is op zijn droevig en bleek gelaat duidelijk te lezen. Ik werd akelig op dit gezigt en mijn hart kneep mij toe bij het werktuigelijk en levenloos onderrigt. Ik nam eene proeve in het laten lezen der hoogste klasse uit de Bijbelsche geschiedenis. Deed eenige vragen over het gelezene, doch kreeg geen antwoord, zelfs niet op de vraag wie heeft U geschapen? Ik stond verbaasd, zweeg een oogenblik, vroeg hem of de kinderen niet op de catechisatie gingen en waarom hij geen vragen over het gelezene deed. Hij antwoordde hierop dat de tijd voor het onderwijs voor zulk een groot getal kinderen hiertoe te kort schoot. Het verkeerde hiervan bragt ik hem vriendelijk en ernstig onder het oog en vertrok". Na dit bezoek kreeg ook de onderwijzer Kuipers van Ferf "eene Missive".
Op 3 april 1843 kwam de schoolopziener weer bij deze school op visite. "Woning goed, het Schoolvertrek hoezeer voor de derde maal herbouwd en verbeterd, nog veel te klein en ondoelmatig voor het groot getal leerlingen van dit dorp en Murmerwoude. Kuipers onderwees "nu beter en meer

levendig" dan een jaar eerder. "De kleinen werden onder zijn toezigt bezig gehouden door zijn jongetje. Het lezen was goed. Ook de vragen over het gelezene. Het schrijven was over het algemeen vrij slecht. Het zingen vrij goed. Het gebed te zacht, doch kort en doelmatig zonder eenigen zweem van dweperij en separistische gevoelens. Met de koepokinenting was alles in orde".

School te Driesum

Onderwijzer: Taeke Reints Beerda, geb. 1771, ged. 1772 te Westerbroek (Gr.), z. v .Reint Tekkes en Tientien Roelfs; tr. 1800 te Warffum met Anje Julles Zuid(er)veld, d.v. Julle Jacobs en Hilje Jans. Beerda stierf in 1846 te Dantumadeel.

Bij het bezoek aan deze school in 1841 was de school gesloten. Ds. Ferf schreef: "De onderwijzer was juist naar het onderwijzersgezelschap vertrokken, dat hij uit schijnheiligheid bijwoont". Deze schoolmeester kon in de ogen van de schoolopziener niets goeds meer doen. Hij rapporteerde dan ook over Beerda:

"Weinig kennis, geen beste zedelijke hoedanigheden, zijnde laaghartig en gierig en ook nog van dezelfde godsdienstige gevoelens aan eerder gemelde onderwijzers aanklevend". Een jaar later was de volgende inspectie en Ferf rapporteerde het volgende: "Hier vond ik de school wegens een vertimmering ledig, werd door de vrouw van den onderwijzer naar het koor der kerk verwezen. Ik trof hier in een donker hok 67 kinderen aan, gedeeltelijk zittend op bankjes, gedeeltelijk op de doodsbaar, als haringen opgepakt en licht en lucht ontvangende door de opene groote kerkedeur. Dat hierdoor het slechte onderwijs nog slechter was, zal wel geen betoog behoeven. De lage vleyer en pluimstrijker Taeke Reints Beerda, bezittende den 3e rang, kwam mij dadelijk met kruipende vriendelijkheid tegemoet en met nog meer verschoningen, zeggende dat hij hoopte in de volgende week het schoolvertrek weer te zullen kunnen gebruiken. Hij riep terstond een jongetje, welke zijne buis moest uittrekken, zijne koepokken op den arm toonen en voegde er bij, zonder dat ik hierover nog een woord gerept had:

"Nu kan Mijnheer zien, dat alles met de koepokinenting in orde is". Bij nader onderzoek door de inspecteur bleek later echter het tegendeel en de grietman van Dantumadeel werd hierover bericht. In 1843 schreef Ferf over zijn visite aan de school dat het moeilijk was "aan dien bejaarden, laagkruipenden en stilstaanden onderwijzer eenige raadgevingen te doen". Hij vond het onderwijs zeer matig. Bij het volgende bezoek in 1844 deugde er dan ook niets meer. "De staat van het schoolvertrek matig. Die van de inrigting hoogst gebrekkig en de zindelijkheid slecht. Dit teeken van morsigheid vertoonde de onderwijzer Taeke Reints Beerda, van wie men zegt dat hij te gierig is om aan zijn vrouw geld voor zeep te geven. Slechte

godsdienstige en zedelijke hoedanigheden en is in één woord een laag kruipende huichelaar. Ik vond bij hem op school 46 jongens en 22 meisjes, welke alleen een bloot werktuigelijk onderwijs in het lezen, schrijven en rekenen ontvingen. Door dat werktuigelijk onderwijs schijnt hij bij het dom gemeen de naam van eenen bekwamen onderwijzer gekregen te hebben. Want anders was het onmogelijk dat er zulk een groot getal leerlingen van andere plaatsen, zelfs van Dokkum, zijne school bezoekt. Immers, volgens zijne laatst ingezonden jaarlijkse tabel, bedraagt dit getal 101 jongens en 61 meisjes. Er heerschte een stilte des Grafs". Verder blijkt uit het verslag van Ferf dat hij had geprobeerd om de 70-jarige Beerda gepensioneerd te krijgen. Tot nog toe was hem dit niet gelukt, vanwege de onderwijzer "zijne sluwheid en stipte waarneming van zijn post".

Tenslotte

De inspecteur was een vurig voorstander van het openbaar onderwijs. In 1841 waren er echter al berichten dat de schoolwet 1806 zou worden ingetrokken en dat er een nieuwe schoolwet, met o.a. een beperkte vrijheid van onderwijs, op komst was. Ferf deed dan ook de volgende ontboezemingen in zijn verslagen: "Wat zal van het onderwijs worden als de wet op het lager onderwijs vernietigd wordt en er dus Roomsche, Calvinistische en separistische Scholen verrijzen moeten uit de asschen en de puinhopen van het schoon gebouw". Met dit gebouw bedoelde hij de openbare school. Ook schreef hij: "God behoede ons vrije vaderland voor vernietiging eener wet, die meer dan 34 jaren zulke heerlijke vruchten heeft voortgebracht en keere den slag, die tot godsdiensthaat en vervolging zoude openen!
Uit het bovenstaande blijkt duidelijk dat de afgescheiden, "de separistische schoolmeesters" in genoemde dorpen, Ferf ergernis en verdriet bezorgden, omdat naar zijn mening deze onderwijzers de hervormde kerk èn de openbare school ondermijnden. Hier had de hervormde predikant-schoolopziener zijn hele leven voor gestreden. In zijn rapportage komt duidelijk deze zienswijze naar voren. De nieuwe wet kwam er in 1857 en Ferf heeft dit dus nog kunnen meemaken. Horatius Nieubuur Ferf stierf op 6 september 1859 en bereikte de leeftijd van 82 jaar.

Bronnen/literatuur:
-Tresoar te Leeuwarden, toegang 34-01.
-Hindrik van der Vliet, "Burgum, Wâld- en Wetterdoarp", 1993.

OUWE SYL (OUDE BILDTZIJL)

J. Roosma

Organisatie
In 1636 gaven Hendrik Claesz, Pieter Tieersten, Dirk Claesz en Arien Jacob Stevensz alle opter Bildt en dienaren der Christelijke Gemeente te Ouwe Syl een lening aan het echtpaar Lenert Pijters en Jop Foppedr. voor betaling van de aankoopsom van een huis. Bij de voorwaarden was bedwongen dat de voorkamer tegen een vergoeding van f 28,-- jaarlijks zou mogen worden gebruikt als vermaning. Het huis was gebouwd op de buitenkant van de dijk van 1505-1506 en werd beschermd door de dijk van de Nieuwe Bildtpolder, die in 1600 is aangelegd. Dit was het begin van een vaste plaats van samenkomst.
De leiding van de gemeente berustte bij de vier Opter en dienaren. Later werden daar nog twee diakenen aan toegevoegd.
In 1695 werden deze vier aangeduid met de naam: vermaner. Joris Dirks, één van de vermaners, schonk de gemeente in 1729 5½ morgen Greide, later genoemd "de menniste Greide". In 1732 schonk Steven Dirks 1½ morgen bouwland. De inkomsten van de verhuur van deze landerijen konden worden gebruikt om de prediker van te betalen. Omstreeks 1730 begon men een prediker te beroepen.
Heere Martens afkomstig van Hijum werd in 1731 voor drie jaar beroepen. Na drie jaar mocht van beide zijden de dienst worden opgezegd, mits een half jaar tevoren deze aanzegging zou hebben plaats gevonden. In 1734 werd na een ledenvergadering de overeenkomst weer verlengd. In het najaar van 1737 werd hem echter de dienst opgezegd en uitbetaald tot 1 juli 1738. Heere Martens was hier echter niet tevreden mee en hield staande dat hij in vaste dienst was genomen. Het geschil leidde tot een proces voor Hof van Friesland. Heere Martens werd in het ongelijk gesteld en diende zich van de predikstoel en 't werk als Leeraar in de Gemeente Oude Bildtzijl te onthouden. Waar hem de dienst is opgezegd, wordt in de processtukken niet vermeld. Heere Martens vertrok weer naar Hijum en overleed enige jaren later. Zijn weduwe Jitske Sijmens kwam op 21 oktober 1745 weer met attestatie van de Doopsgezinde Gemeente van Hijum naar die van 't Bildt terug. De overeenkomst van 1744 met Jan Pieter Recker is bewaard gebleven.
Liefdepredikers en predikers waren personen, die vaak door zelfstudie en behulp van anderen, zich bekwaamd hadden in de theologie. De liefdepredikers kregen geen vergoeding Velen wensten dat ook niet eens. Het was werk voor de gemeente, dat behoefde toch niet betaald te worden.

Naarmate de tijd verstreek, werd het in de eerste helft van de achttiende eeuw langzaam aan gebruik om de (liefde)prediker te gaan betalen. Daarnaast oefenden beiden vaak nog een beroep uit als bakker, schoenmaker, landbouwer e.d.
Omstreeks 14 mei 1812 kwam Ds. Roelof Roelofs Schuiling, als eerste gestudeerde predikant, uit Kalkwijk onder Hoogezand naar Oude Bildtzijl. De jonge proponent aanvaardde het beroep tegen een salaris van f 250,-- 's jaars. Het was te gering om zijn kostpenningen, kleding en boeken te kunnen betalen. Toch heeft men hem gekozen, onder voorwaarde dat hij geen gebruik behoefde te maken van de aan de gemeente toehorende pastorie met tuin. De verhuur van de pastorie leverde inkomsten op voor de gemeente. Op 22 december 1814 trouwde hij met Klaaske Thyssen Rienks, geboren te Hallum en wonende te Vrouwenparochie. Om een hoger inkomen te verkrijgen, nam hij in 1816 een beroep aan naar Hindeloopen. In juli 1817 vaardigde Koning Willem I een circulaire uit, waarbij gestudeerde doopsgezinde predikanten gelijk werden gesteld aan die van andere kerkgenootschappen: Om in aanmerking te komen moest de gemeente een request indienen. De diakenen van Oudebildtzijl en Hallum maakten hiervan gebruik en vroegen gezamenlijk om een bijdrage van f 300,--. Verder had de gemeente Hallum met niet-gestudeerde Johannes Uiltjes Stinne een afkoopregeling gesloten. Zodra de nieuwe predikant beroepen is, zal hij terugtreden tegen een jaarlijkse vergoeding van f 200,- per jaar zolang hij leeft. Het traktement voor de nieuwe predikant zou uit een bijdrage van de twee gemeenten van f 500,-- en een rijksbijdrage van f 300,-- bestaan. Het beroep uitgebracht op Ds. R.R. Schuiling van Hindelopen heeft succes. Op 1 november 1818 keerde ds. .Schuiling terug naar Oude Bildtzijl. Met het afscheid van ds. Schuiling op 28 juni 1857 kwam er ook een eind aan de samenwerking met de gemeente te Hallum. Hij werd opgevolgd door ds. Lamoraal Nooteboom van Ternaard en in de gemeente Hallum werd ds. Keijzer beroepen.
Op de Algemene ledenvergadering van januari 1867 was er een voorstel om de gemeente van Oudebildtzijl naar St. Annaparochie te verplaatsen.
Op 17 februari 1867 reageerde de emeritus ds. R.R. Schuiling op dit voorstel. Hij noemde het voorstel onberaden en onvoorzichtig. Bij de ingekomen en uitgegane stukken is een brief van S. K. Sipma, secretaris van de gemeente Oudebildtzijl aan Mr. Attema, advocaat te Leeuwarden, waarin Sipma de hulp inroept over het voorstel van een der kerkeraadsleden: broeder R. Schuiling, landbouwer te St. Jacobiparochie. Op de jaarvergadering van 1867 werd het voorstel aangenomen om in behandeling te nemen en te plaatsen op de agenda van de jaarvergadering van 1868. Het grootste argument van de voorsteller was dat de helft van de toenmalige leden onder St. Anna- en St. Jacobiparochie woonden. Na

verplaatsing van de plaats van samenkomst zou deze te midden van de leden staan en ook meer te midden van de burgerlijke gemeente, wat de bloei van de kerkelijk gemeente zou bevorderen. Ds. Noteboom stond positief tegenover het voorstel. Hij verwachtte namelijk dat hij in St. Annaparochie een betere en genoegelijke conservatie zou hebben dan in Oude Bildtzijl. Het gevraagde advies werd gebruikt bij de behandeling van het voorstel op de ledenvergadering van 1868. Het voorstel werd verworpen, maar de gedachte en wens bleven bestaan.

Op 16 mei 1870 kwamen 22 doopsgezinden bij Martentje K. Post te St. Annaparochie bijeen en besloten na een korte bespreking tot het vestigen van een tweede Doopsgezinde gemeente op 't Bildt en wel te St. Anna Parochie. Een commissie werd benoemd (de broeders R. Schuiling, Douwe J. Bierma, Reinder G. de With, Tjeerd L. Wiersma en Anne T. Krap) om de nodige gelden bijeen te brengen. Met financiële hulp van buiten de gemeente kon op 18 juli 1871 de bouw van een kerk met woning aan de Westerdijk te St. Annaparochie worden aanbesteed. Op 30 1873 deed Hendrik Ens, proponent, wonende te Harlingen, zijn intrede in de gemeente. Vijf en dertig leden van de gemeente Oudebildtzijl vroegen hun attestatie op en gingen over naar de nieuwe gemeente. In 1884 ontving de gemeente een brief met een verzoek van de gemeente Hallum om een combinatie aan te gaan. Hierop werd negatief gereageerd door de gemeente Oudebildtzijl.
Vijfenzeventig jaar later ging de gemeente voor het eerst weer een combinatie aan, maar nu met die van Ternaard. Vervolgens voor twee jaar met die van Hallum en daarna met die van St. Annaparochie, met kring Stiens (na 1975 gemeente Stiens).
De terugloop van arbeidsplaatsen door de mechanisatie in de landbouw, die in de zestiger jaren op gang kwam, heeft op het ledenaantal van deze overwegend agrarisch georiënteerde gemeente veel invloed gehad. De jongere leden kozen andere beroepen en vertrokken naar elders.
In 1995 had de gemeente nog 16 leden, waarvan slechts enkele in het dorp Oudebildtzijl woonden. De leden besloten de gemeente Oude Bildtzijl op te heffen. Op 11 april 1996 werd de laatste dienst gehouden. Zo werd een periode van 360 jaar doperdom in Oude Bildtzijl afgesloten. Van de 16 overgebleven leden gingen 12 leden met attestatie over naar de gemeente in St. Annaparochie/St. Jacobiparochie, 1 lid naar de gemeente in Veenwouden, 1 lid naar de gemeente Berlikum en 2 leden bedankten.

Kerkgebouw
In het Hypotheekboek Het Bildt, werd op 13 februari 1638 aangetekend: "23 december 1636 verklaren Lenert Pijters en Jop Foppedr. e.l. te Oude

Bildtzijl schuldig te zijn aan Hendrik: Claesz, Pieter Tieertsen, Dirk Claesz en Arien Jacob Stevenz, all opter, dienaren der Christlijcke Gemeente Jesu Christi, 500 carolus gulden, die zij hebben betaald op onze huisinge te Oude Bildzijl, zwettende de weduwe van Jan Backer ten zuiden en de dijk ten noorden". Bij de lening is navolgende voorwaarde: "welcke huysinge, die voorsz ofte hare successeurs mogen gebruycken omme Het Godtl Woort daarinne conte te doen, welverstaende van die voorcamer met het vermaenhuys", waarvoor ze jaarlijks 28 caroslus gulden huur zullen geven, terwijl ze 7% rente zullen ontvangen van de uitgeleende 500 carolus gulden. Het tijdstip waarop de gemeente eigenaar is geworden is onbekend.
Op 1 november 1787 liet een Jan Heeres, in leven koopman en steenfabrikant te Harlingen zijn gehele vermogen, behalve f 1000,- aan de Doopsgezinde gemeente Harlingen en f 1000,-- aan het Doopsgezind Weeshuis en enige uitkeringen aan zijn huishoudster Pietje Teakes, na aan 13 Doopsgezinde gemeenten in Friesland.
Van deze erfenis ontving de Doopsgezinde gemeente St. Annaparochie en Oudebildtzijl als haar deel op 29 september 1795 f 1500,--; op 15 december 1795 f 1000,--; op 31 mei 1796 f 875,--; op 26 juni 1798 f 500,--; aangevuld een overschot van de afrekening in totaal van f 7596, -- en aan obligaties nog f 5890,-; in ’t geheel f 13.486,--.
In 1806 werd de oude vermaning afgebroken. De nieuwe vermaning werd herbouwd op dezelfde plaats met pastorie ervoor. Sommigen vonden het onjuist dat de gemeente haar gehele kapitaal + erfenis in de bouw gestoken had en daardoor weinig liquide middelen meer bezat.
Op zondagmorgen 21 december 1806 door dominee Martens te Holwerd ingewijd. De kerk werd in 1860 en 1908 verbouwd.
In 1955 waren er plannen om het interieur van de kerk drastisch te wijzigen. De preekstoel en de kerkeraadsbanken zouden worden verwijderd. Een nieuw orgel zou op de plaats komen waar nu de preekstoel staat. Een envoudig spreekgestoelte zou rechts achter in de kerk komen te staan. De kosten van deze wijziging van het interieur werden begroot op f 49.850,-. Het plan is niet uitgevoerd.
Het kerkgebouw werd op 19 december 1997 door de kerkeraad overgedragen aan de Stichting 't Bildts Kultuur Toeristisch Informatiecentrum om voortaan als streekmuseum dienst te doen. Het streekmuseum werd op 11 april 1998 geopend met "een eksposisy fan geskidenis fan de Doopsgezinde Fermaning op Ouwesyl".

Orgel
In 1884 stond er in de Leeuwarder Courant een advertentie: Te koop een "Kabinetorgel", zeer geschikt voor een kleine kerk, kosten f 120,-, te bevragen bij notaris R. Banda te Anjum. Op de bijeenkomst van mans-

lidmaten van 15 januari 1884 waren 33 stemmen vóór en 3 stemmen tegen het kopen van dit orgel. Aan de functie van "Voorzanger" was na 250 jaar een einde gekomen. In 1896 werd het kabinetorgel vervangen door het orgel, dat zich nu nog in het kerkgebouw bevindt. Het werd gebouwd door de orgelmakers Bakker & Timmenga uit Leeuwarden. De totale kosten bedroegen f 800,--.

Pastorie

Nadat ds. Schuiling op 1 juli 1857 met emeritaat ging, werd in de jaarvergadering van 31 januari 1858 besloten een nieuwe pastorie te bouwen. Ds. Schuiling ging bij zijn zoon Thys Schuiling wonen.
Als nieuwe pastorie werd aangekocht een kapitaal dubbel woonhuis van de weduwe Tjeerd Thijssen Polstra, gelegen aan de (Wester) Hoogebuurt, voor de som van f 3000,--. Het ontbrekende kapitaal voor de verbouw van de kerk en aankoop van de pastorie werd verkregen door de uitgifte van renteloze voorschotten en giften. De ene zijde van het dubbele woonhuis deed dienst als pastorie. De andere zijde werd in drie gedeelten verhuurd.
De (pastorie)woning voor de kerk, waarin ds. Schuiling gewoond had, werd kosterij.
In 1885 werd besloten de pastorie geheel te vervangen. Met aannemer W.B. Kalma werd een overeenkomst gesloten om het dubbele woonhuis te slopen en daar ter plaatse weer een nieuwe pastorie te bouwen voor de som van f 4476,--. Met bijdragen uit de eigen gemeente, subsidies van de ADS en giften verkregen via circulaires werd de bouw gefinancierd. In 1913 werd de pastorie voorzien van elektrisch licht. In 1951 werden de voorzieningen aan de eisen van de tijd aangepast.
Na het vertrek van ds. J.H. Hylkema in 1965, werd de pastorie door combinaties met andere doopsgezinde gemeenten, overbodig. In 1973 werd ze verkocht.

Kosterswoning

Op 12 mei 1856 werd de eerste koster benoemd of deurwaarder in de kerk benoemd. Jacob Jentjes Hoekstra heeft deze functie tot zijn overlijden op 18 februari 1894 uitgeoefend.
Na vertrek van ds. Schuiling uit de pastorie (de woning voor de kerk) huurde hij als koster deze woning. Zijn huurovereenkomst is tevens de instructie voor zijn functie als koster.
In 1908 werd een plan gemaakt tot verbouw van de kosterswoning. Dit plan was begroot op f 2500,--. Op de jaarvergadering van 18 januari 1909 werd besloten een bouwcommissie in te stellen. De kerkeraad en bouwcommissie hadden samen bepaald welke architect ze zouden nemen. De aanneming moest nog worden aanbesteed, toen de kleine prinses Juliana werd

geboren. Het plan werd door het voorval hieronder geheel gewijzigd.

Julianatoren
Op 30 april 1909 werd prinses Juliana Louise Emma Maria Wilhelmina geboren. De vreugde over deze koninklijke geboorte werd overal in den lande o.a. met klokgelui gevierd. Met veel enthousiasme werd ook in Oude Bildtzijl het klokje staande op de school geluid. Tijdens het luiden zakte de constructie, waaraan de klok was opgehangen, in elkaar en kwam met luidklok en al naar beneden. De droevenis was groot bij de bewoners. Direct gingen er in het dorp stemmen op, om een toren met uurwerk te plaatsen op de nog te verbouwen kosterswoning van de Doopsgezinde Kerk. Deze vraag werd op de op zondag 30 mei na de preek gehouden vergadering met de gemeenteleden besproken. De leden stemden voor het voorstel tot de bouw van de toren. De vraag was echter, wat moet dit alles kosten? De kosten van een nieuw uurwerk met wijzerplaat bedroegen f 400,-, de bestelling werd geplaatst bij de Gebroeders van Bergen te Midwolda. De kosten van een luidklok bedroegen f 1,80 per kg. De bestelde luidklok werd 125 kg zwaar. Aan H.M. Wilhelmina werd toestemming gevraagd de toren de naam van Julianatoren te mogen geven. Hiervoor werd door de Koningin toestemming gegeven en bovendien kwam er een bijdrage van H.M. de Koningin van f 100,-. Architect Winters uit Winterswijk maakte het ontwerp, het bestek met de daarbij behorende tekeningen.

VERKIEZINGEN OOSTDONGERADEEL 1931

Oebele Viersen ([redacted]

Foto van de bezetting van het stembureau te Anjum, waarschijnlijk gemaakt ter gelegenheid van de gemeenteraadsverkiezing op 23 juni 1931.
V.l.n.r.:
Teake Pieters van der Herberg, boer, later kassier Boerenleenbank, Oeble Ypes Viersen, boer, Sieds Binnema, boer en later ook kassier van de boerenleenbank en Van Beisum, de plaatselijke koddebeier van Anjum.
Ik heb ze alle vier gekend, de beide kassiers omdat ik daar mijn spaarpot af en toe leegde en de zelf verdiende halfjes, centen, stuivers en soms een dubbeltje en de harde gulden die we met Nieuwjaar van Pake kregen, werden bijgeschreven in het spaarbankboekje. Binnema was jaren onze buurman toen we aan de Alddyk woonden en Van Beisum was de politie-agent waar we doodsbang voor waren. Ik was elf jaar in 1937 toen we uit Anjum vertrokken naar de Wieringermeer.
Oeble Ypes Viersen was mijn pake en hij was 27 jaar lang wethouder van de gemeente Oostdongeradeel, tot eind 1931. Zodoende had hij ook met de verkiezingen te maken. Bij het legen van de stembussen vond hij een papiertje met een gedicht dat in mijn bezit is. Er blijkt uit dat ook toen niet

iedereen tevreden was uit met de gang van zaken en het lijkt er op dat het slaat op de crisistijd van de twintiger en dertiger jaren van de vorige eeuw. Van welke partij lijst vier was weet ik niet en zal ook wel niet meer te achterhalen zijn, (of toch wel?), net zo min als de schrijver. Zou het een rechtse rakker geweest zijn? Het geeft wel een beeld van die tijd lijkt mij:

‘k Hou niet van de klassenstrijd
In deze moe(i)tevolle tijd
‘k Hou niet van dat hol gepraat
Om meer arbeiders in de Raad
Met die almaar hooger loonen
Raken w’almeer in de boonen
Steeds meer werkeloosheidpech
Steeds meer lijntrekkers aan de weg
‘k Stem mannen met een flinke kop!
Dan komen we er weer bovenop!
Dezulken vind ik op lijst vier:
Daarom zet ik het stipje hier

Een kiezer

Gezien deze uitslag zal met lijst 4 de ARP bedoeld zijn.

Gemeenteraadsverkiezing Oostdongeradeel - 23 Juni 1931

Stembureau:	Aantal kiezers		Geldige stemmen		Vrijheids bond		Chr. Hist.		Age de Jong	Anti-Rev		S. D. A. P.		S. Cuperus	Onwaarde	
	1927	1931	1927	1931	1927	1931	1927	1931	1931	1927	1931	1927	1931	1927	1927	1931
1. Metslawier	343	335	308	296	41	34	41	51	19	161	145	42	47	23	5	4
2. Aalzum	201	229	178	209	8	10	34	47	2	112	120	4	30	20	2	2
3. Anjum	753	776	668	706	42	41	106	114	27	444	461	53	63	23	8	9
4. Ee	594	553	551	494	26	18	170	214	13	222	237	5	12	128	8	20
5. Engwierum	471	474	434	425	32	42	111	183	11	164	166	31	23	96	6	9
6. Lioessens	536	536	484	496	47	47	96	108	33	276	280	47	28	18	12	11
7. Nijkerk	455	457	416	410	33	33	149	134	18	211	204	16	21	7	3	8
8. Oostrum	145	134	136	115	37	28	25	27	1	20	19	28	40	26	1	6
9. Paesens	285	260	249	230	7	2	122	87	59	91	68	13	14	16	5	4
10. Niawier	281	278	267	265	10	8	44	50	16	196	189	1	2	16	1	—
	4064	4032	3691	3646	283	263	898	1015	199	1897	1889	240	280	373	51	73

Kiesdeeler 1927: 283 12/13. Raadsleden 1927: 7 A. R., 3 C. H., 1 V. B., 1 S. D. A. P., 1 vr. groep (R.)
Kiesdeeler 1931: 280 9/13. „ 1931: 7 A. R., 4 C. H., 1 V. B., 1 S. D. A. P.
Nieuw komen in den Raad: M. Faber te Paesens, K. Hofman te Anjum (beide A. R.) en P. van der Lei te Metslawier (C. H.)
Niet terug komen: O. IJ. Viersen te Anjum, A. de Jong te Paesens (beide A. R.) en G. Schreiber te Ee (C.H.)
Gekozen zijn: M. Zwart, Nijkerk; K. Pranger, Oostrum; A. D. Zwart, Ee; M. Faber, Paesens; K. Hofman, Anjum; P. Boersma, Niawier en R. B. Keegstra, Engwierum, (allen A. R.); B. I. Heeringa, Nijkerk; M. A. Marra, Morra; P. v.d. Lei, Metslawier en S. Cuperus, Ee (allen C. H.); J. Tj. de Vries, Oostrum (V. B.); A. T. de Visser, Aalzum (S. D. A. P.)

BONIFATIUS EN DOKKUM

G.B.M. Delahaye (http://web.inter.nl.net/hcc/Gbm.Delahaye/)
([redacted]

Het wordt toch stilaan tijd dat de oude mythen in de Nederlandse geschiedenis eens losgelaten worden.
Reeds in 1965 is onomstotelijk aangetoond dat het verblijf en de moord op St. Bonifatius zich helemaal niet afgespeeld heeft in Friesland. De heilige is in Frans Vlaanderen vermoord nabij de rivier de Burdina, de Bourre. De traditie van Dokkum is ontstaan door een tekstvervalsing, waar van de oorspronkelijke naam Dockynchirica wat stukjes werden afgehakt om van het restant Dokkum te maken. Nooit is aangetoond dat Dokkum in de tijd van St. Bonifatius wel bestond. Ook archeologisch heeft men tot heden nooit kunnen aantonen dat Dokkum een oudere geschiedenis heeft dan van rond de 11e eeuw n Chr.
De oudste tekst die de plaats vermeldt van de moord op St. Bonifatius is niet te vinden in de levensbeschrijvingen van St.Bonifatius, maar in het Vita van St. Willehad. Daarin staat te lezen dat Willehad een reis vanuit Engeland naar Atrecht (=Arras) maakt. ***"Hij stak de aangrenzende zee over*** *(=Het Kanaal)* ***en kwam in Fresia*** *(=Frans Vlaanderen)* ***bij de plaats die Dockynchirica*** *(=Duinkerken)* ***heet, dat is in de pagus Hostraga*** *(=Ostrevant)****, waar bisschop Bonifatius voorheen met het martelaarschap gekroond werd."***
Deze tekst staat dus in het Vita van St. Willehad, die gestorven is in 789. Hoewel het Vita zo'n 70 jaar later pas geschreven is, maar wel vele eeuwen eerder dan die van St. Bonifatius, moet deze tekst voor iedereen toch duidelijk genoeg zijn. Er staat niet in dat St. Bonifatius in Dokkum werd vermoord, maar in de pagus Dockynchirica. Dochynchirica is hier Duinkerken, wat door door meerdere parallelle teksten wordt bevestigd. Het is in feite een rechtstreekse vertaling: chirica=kerk. Geen enkele authentieke tekst in de geschiedenis van Dokkum of verre omgeving noemt Dokkum ooit als Dockynchirica. Als men bovendien de reis van St. Willehad vanuit Engeland naar Atrecht volgt, kan men toch ook niet blijven volhouden dat hij via het Nederlandse Friesland heeft gereisd!
In de Vita van St. Bonifatius, die niet ouder zijn dan de 13e eeuw, komt de mythe van zijn martelaarschap in Dokkum, pas voor het eerste voor, omgeven door vele wonderen. Zo staat er het verhaal te lezen dat een bakker zijn broden weigerde te verkopen aan St. Bonifatius en zijn gezellen. Hij zag hen als 'vijanden van zijn goden en riten' en wenste nog liever dat de broden zouden veranderen in stenen. En zie, er gebeurde wat hij wenste!

In Dokkum worden in verschillende katholieke huizen nog stenen bewaard, die de langwerpige vorm van broden hebben.
Met zo'n vermakelijk verhaal kunnen we afscheid nemen van die z.g. historische zekerheid van St. Bonifatius en Dokkum. Echter, het schijnt niet eens gewaardeerd te worden dat na zoveel eeuwen onrecht de Friezen van deze heiligschennende moord bevrijd worden. Sterker nog, men vierde ter gelegenheid daarvan vorig jaar zelfs een groot feest in Dokkum.
De traditionele geschiedenis maakt van St. Bonifatius een reislustige missiebisschop, terwijl zijn missiewerk zich aantoonbaar beperkte tot een klein gebied in Noord-west Frankrijk. Met St. Willibrord, Karel de Grote, de Noormannen en (verder terug) de Bataven, Friezen en Saksen, moet St. Bonifatius in Noord Frankrijk geplaatst worden.
Dat Karel de Grote ooit een paleis in Nijmegen heeft gehad, gelooft geen enkele serieuze historicus meer. Dat het Trajectum van St. Willibrord niet de stad Utrecht was, is in de historische wereld ook algemeen aanvaard. Dat de Bataven in de Betuwe woonden is onhoudbaar geworden, zeker nu vaststaat dat het archeologisch niet bevestigd wordt. Dat de Noormannen nederlandse gebieden geplunderd zouden hebben, is evenmin aangetoond en ook dit wordt door de archeologie bevestigd: er is nooit iets van teruggevonden.
Met deze historische missers verdwijnt ook St. Bonifatius uit Nederland. Want van deze bisschop is bekend dat hij in het jaar 751 te Soissons Pepijn de Korte tot Koning van de Franken zalfde. Dit feit in verband brengen met een missiebisschop uit Noord Nederland of zo men wil Duitsland (maar ook dat is weerlegd) is niet te verklaren, welke verklaring de Nederlandse historici dan ook achterwege laten. Veel van deze historische mythen zijn ontstaan in een tijd dat het wereldbeeld nog verre van volmaakt, laat staan juist was. Verhalen uit de tijd dat men nog meende dat de aarde plat was, worden nog steeds voor historische zekerheden gehouden.
Het kritisch lezen van de oudste teksten laat een ander beeld zien. Echter hedendaagse historici houden nog steeds liever vast aan de verhalen zoals die in de 13e en 14e eeuw werden opgeschreven, dan aan een onderzoek in deze tijd van de authentieke bronnen die men heden nog kan bestuderen.
De eerste Nederlandse schrijvers, Alpertus Mettensis en de Annalen van Egmond, vermelden nergens de alom bekende tradities van Utrecht, van Wijk bij Duurstede, van Nijmegen of van de Bataven. Dit is vooral bij de Annalen van Egmond een onbegrijpelijke zaak, omdat aangenomen moet worden, dat de schrijvers van Egmond de later verkeerd gehanteerde authentieke bronnen zeker kenden. Pas bij latere schrijvers beginnen de mythen door te dringen, druppelsgewijs met halve of geheel onjuiste feiten. Het is onbegrijpelijk dat verhalen van latere schrijvers met aantoonbare halve/hele onwaarheden nog steeds voor volle waarheid worden gehouden.

INHOUDSOPGAVE

2	Redactioneel	R. Tolsma
2	Bestuurlijk	N. Speelman
4	Ledennieuws	G. Bouma
	Genealogie	
6	Kwartierstaat Nienke Zwart	N. Zwart
16	Personen in Franse dienst 1810-1813, dl. 3	J.A. Paasman
23	Herkomst familienaam: Pettertille	R.R. van der Ploeg
30	Wie zijn deze man en vrouw? Woltring-Flierl	J.B.J. Wüst
	Persoonsbeschrijvingen	
13	Mijn favoriete voorouder: Ds HJ Schregardus	G. de Weger
	Streekgeschiedenis	
27	Wierum in de Franse Tijd, dl. 3	F. Duinstra
32	Toevalsvondsten: namen Noordoost Friezen	A. Musquetier
34	Geert Jogchums Zijlstra legt verklaring af	H. Zijlstra
36	Besmettelijke ziekte in Nes, 1816	R. Tolsma
41	Op pad met een schoolopziener omstreeks 1842	D.R. Wildeboer
46	Doopsgezinden van Ouwesyl	J. Roosma
	Varia	
12/22/29/35	Vragen/reacties	Diverse
52	Verkiezingen in Oostdongeradeel 1931	O. Viersen
54	Bonifatius en Dokkum	G.M.B. Delahaye

In De Sneuper nummer 75, juni 2005, onder voorbehoud:

Wegen en voetpaden in Oostdongeradeel	R. Tolsma
Wierum yn de Frânske Tiid, diel 4	F. Duinstra
Kwartierstaat Zwart, deel 2	Nienke Zwart
Genealogie Osinga, deel 1	Eimert Smits
Brief Jan Rienks van der Ley	J.A. Paasman
Kwartierstaat Johannes Blom, Lioessens	L. Meindersma
Vreemde namen in bevolkingsregisters	E. Smits
Kooieenden Kolkhuizen, verbetering,	G. Mast
Kooikers in en om Anjumer Kolken, 1722	G. Mast
De laatste reis van Le Jeune Henri,	K. Leen
Tjeerd Pieters Braaksma en Akke Martens Groen	foto
Mijn favoriete voorouder: Hemke G.Elzinga	R.R. van der Ploeg